

Regeringens proposition

1975/76:190

om inrättande av ett flygvapenmuseum och vissa skolor för försvarsmakten;

beslutad den 18 mars 1976.

Regeringen föreslår riksdagen att antaga de förslag som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

OLOF PALME

ERIC HOLMQVIST

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att ett flygvapenmuseum inrättas på Malmenområdet i Linköping den 1 juli 1977. En gemensam styrelse för armémuseum, marinmuseet och modellkammaren i Karlskrona samt det föreslagna flygvapenmuseet föreslås tillkomma redan den 1 juli 1976. Under styrelsen skall de tre museerna vara inbördes självständiga.

I propositionen föreslås också att en arméns tekniska skola inrättas i Östersund genom att huvuddelen av tygförvaltningsskolan i Sundbyberg, mekanikerskolan vid arméns stabs- och sambandsskola i Uppsala och arméns radar- och luftvärnsmekanikerskola i Göteborg förs samman. Även nuvarande utbildning av värnpliktiga mekaniker vid Norrlands och Smålands artilleriregementen föreslås bli överförd till den nya skolan. Utbildningen vid skolan föreslås i princip omfatta nuvarande teknikerutbildning vid berörda skolor m. m. För skolans verksamhet behövs ca 225 personer. Det genomsnittliga antalet elever bedöms uppgå till ca 635. Skolan beräknas kunna flytta till Östersund år 1981 och vara helt inrättad år 1982. Som ett första steg föreslås att den tekniska delen av tygförvaltningsskolan ombildas till en arméns tekniska skola den 1 juli 1977.

Vidare föreslås att en försvarets förvaltningsskola inrättas i Östersund genom att intendenturförvaltningsskolan i Solna, tygförvaltningsskolans förvaltningsutbildning och viss övrig utbildning slås samman och omlokaliseras. Skolans lärar- och administrationspersonal beräknas till ca 25 personer. Utbildningen vid skolan beräknas omfatta i genomsnitt ca 150 elever. Skolan väntas kunna flytta till Östersund samtidigt med arméns tekniska skola. Som ett första steg föreslås att intendenturförvaltningsskolan ombildas till försvaret förvaltningsskola den 1 juli 1977.

FÖRSVARSDEPARTEMENTET
Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1976-02-18

Närvarande: statsministern Palme, ordförande, och statsråden Sträng, Andersson, Johansson, Holmqvist, Aspling, Lundkvist, Geijer, Bengtsson, Norling, Feldt, Zachrisson, Leijon, Hjelm-Wallén, Peterson

Föredragande: statsrådet Holmqvist

Proposition om inrättande av ett flygvapenmuseum och vissa skolor för försvarsmakten

Inrättande av ett flygvapenmuseum i Linköping

Inledning

Kungl. Maj:t bemyndigade i mars 1965 chefen för utbildningsdepartementet att tillkalla sakkunniga för att utreda frågor om museiväsendet och verksamheten med riksutställningar. Dessa antog namnet 1965 års musei- och utställningssakkunniga (MUS 65; E 1966:52).

I betänkandet (SOU 1973:5) Museerna redovisade MUS 65 att de senare skulle lägga fram förslag om ett militärt flyghistoriskt museum. De remissinstanser som då uttalade sig i frågan om ett sådant museum var positiva.

MUS 65 överlämnade i oktober 1975 ett betänkande (Ds U 1974:12) Flygvapenmuseet i Linköping med förslag om inrättande av ett museum för det militära flygets historia förlagt till Linköping.

Yttrande över betänkandet har avgetts av överbefälhavaren, chefen för flygvapnet, fortifikationsförvaltningen, försvarets materielverk, krigsarkivet, armémuseum, militärhögskolan, försvarets rationaliseringsinstitut, delegationen för militärhistorisk forskning, luftfartsverket, statskontoret, byggnadsstyrelsen, riksrevisionsverket, statens sjöhistoriska museum, universitetskanslersämbetet, efter hörande av högskolan i Linköping, skolöverstyrelsen, efter hörande av länsskolnämnden i Östergötlands län och lärarhögskolan i Linköping, statens kulturråd, länsstyrelsen i Stockholms län, länsstyrelsen i Östergötlands län, Sigtuna kommun, Linköpings kommun, Tjänstemännens centralorganisation, Centralorganisationen SACO/SR, Tekniska museet, Östergötlands och Linköpings stads museum, Svenska mu-

seiföreningen, Föreningen för undervisning och information vid svenska museer, Flyghistoriska rådet, Östergötlands flyghistoriska sällskap och Svensk flyghistorisk förening.

Nuvarande flyghistorisk museiverksamhet

Tekniska museet har till uppgift att belysa utvecklingen inom ingenjörskonsten och dess grundvetenskaper samt inom industrin. I museet har under många år samlats flygplan jämte utrustning, arkivalier m. m. Museets strävan har varit att belysa några av milstolparna i flygteknikens utveckling.

Även vid Industrimuseet i Göteborg, Tekniska museet i Malmö, Militär- och bygdemuseet i Karlsborg och Landskrona museum finns flygmuseala samlingar.

Vissa samlingar rörande flygets historiska utveckling finns i enskild ägo. De mest kända är Svedinos bil- och flygmuseum i Ugglarp, Hammarnäsens museums militärhistoriska samlingar och S. A. Andrée-museerna i Gränna. Enstaka objekt av intresse för belysningen av flygets historia kan förekomma i skilda privata samlingar. Någon total inventering har inte företagits. Luftfartsverket har även museala samlingar som planeras ingå i ett civilt flygmuseum vid Arlanda flygplats norr om Stockholm.

Landets största flyghistoriska samlingar tillhör flygvapnet. Dessa förvaras till större delen på Malmslätt i Linköping och till en del i en av kommunen uppförd förrådslokal i stadsdelen Ryd. Enligt preliminära uppskattningar torde antalet objekt vara mellan 5 000 och 10 000. Vid flera av flygvapnets förband har enstaka flygplan bevarats som minnesföremål sedan de tagits ur bruk.

Organisationen Flygvapnets Malmensamlingar bildades den 1 juli 1973 med uppgift att samla, förvara, katalogisera och sköta det flyghistoriska material som redan finns eller kommer att tillföras organisationen. I dag tjänstgör vid flygvapnets Malmensamlingar fem till sex personer, främst pensionerad flygvapenpersonal.

De sakkunnigas förslag

Inrättande av ett flygvapenmuseum

MUS 65 har i betänkandet Museerna understrukit Tekniska museets roll som centralmuseum och som konsekvens härav dess ansvar även för flygteknikens museala bevakning. Tekniska museet spänner emellertid över ett så vidsträckt fält att de insatser som kan göras för att belysa flygets historia måste begränsas. En decentralisering till två mindre specialmuseer, som skall presentera och belysa det civila resp. militära flygets utveckling, är därför ändamålsenlig.

Den av luftfartsverket planerade museiverksamheten vid Arlanda kom-

mer i huvudsak att bestå av att visa verkets samlingar och belysa det civila flygets utveckling.

Flygvapnets nuvarande museiorganisation har med de lokalresurser, som ställts till förfogande av Linköpings kommun, skapat möjligheter till en kontinuerlig men begränsad verksamhet. Materialet bör enligt MUS 65 genom en bred utåtriktad verksamhet bestående av utställningar, undervisningsservice och publikationsutgivning presenteras för en större publik. Detta bör ske i regi av ett flygvapenmuseum i Linköping. Museets funktion som militärhistorisk institution kan väntas medföra ett samarbete med Tekniska museet och med de viktigare militärhistoriska museerna, främst armémuseum.

Flygvapenmuseets utåtriktade verksamhet

Det föreslagna flygvapenmuseet bör enligt MUS 65 i likhet med de övriga militärhistoriska museerna syfta till att ge en kulturhistoriskt inriktad information som är anpassad till behov och intressen hos skilda grupper i samhället.

Utredningen anser det nödvändigt att i anslutning till de utställda föremålen presentera fakta och ge förklaringar till dessa.

Museet bör ha en basutställning som antyder vilka teorier och föreställningar, som under olika tider har rått beträffande arten av det krig i vilket flygvapnet varit avsett att fungera. De sakkunniga rekommenderar att tyngdpunkten läggs på hur flygvapnet har utvecklats som militär organisation. En sådan information bör syfta till att dels sätta in den tekniska utvecklingen i sitt militära sammanhang, dels redovisa de sociala, politiska och ekonomiska förutsättningarna. Tekniska museet bör svara för den övergripande dokumentationen och presentationen av den svenska flygindustrin jämte den forskning och det utvecklingsarbete som har bedrivits inom denna.

Flygvapenmuseet bör till stor del fungera som turistmål. Detta ger basutställningen särskild betydelse. Vid sidan om basutställningen bör dock finnas utrymme för en regelbunden verksamhet med tillfälliga utställningar.

Insamling, vård och tillförsel

När det gäller insamling av så utrymmeskrävande föremål som flygplan fordras av ekonomiska skäl en avsevärd restriktivitet.

Insamlingen av föremål som är mindre utrymmeskrävande bör enligt MUS 65 kunna ske mindre restriktivt. Beträffande flygvapenförbandens omfångsrika material som är hänförbart till tiden fr. o. m. andra världskriget bör dock klara riktlinjer för ett urval kunna utarbetas vid museet.

Museets insamlingsområde bör i första hand omfatta flygvapnets verksamhetsfält. De sakkunniga föreslår att det planerade museet får till uppgift att i samverkan med övriga museer, som arbetar inom det militärhistoriska om-

rådet, svara för en verksamhet som omfattar flygets utveckling inom försvaret i dess helhet. Flygvapenmuseet bör även ta till vara sådana föremål som är av värde för att belysa den tillverkning av försvarsmateriel som har skett inom flygvapnets egna verkstäder.

De bestånd av arkivhandlingar som bildas inom flygvapenorganisationens olika enheter står under tillsyn av krigsarkivet. Ritningsmaterial, bl. a. konstruktionsritningar, skall därför lämnas till krigsarkivet.

Viss teknisk och taktisk litteratur liksom instruktioner som inte längre används i flygvapnet bör samlas i flygvapenmuseet.

ADB bör på sikt användas för registrering m. m. Museets forskning bör inriktas på att klarlägga utvecklingslinjerna i flygvapnets tekniska uppbyggnad under olika tider. Denna forsknings- och utredningsverksamhet bör utgöra grunden för museets insamling av föremål.

I konserverings- och underhållsarbetet bör man enligt de sakkunniga fortsätta att bygga på de principer och rutiner som tillämpas vid flygvapnets verkstäder.

Nuvarande bestämmelser för tillförsel av flyghistorisk materiel innebär att materiel som utgår ur flygvapnets organisation efter beslut av huvudavdelningen för flygmateriel vid försvarets materielverk tillförs Malmensamlingarna. Det bör ankomma på flygvapenmuseet att ta initiativ till förvärv. Materielverkets befogenhet beträffande samlingarnas accession föreslås därför upphöra. Gemensamma bestämmelser för museiverksamheten bör gälla inom de olika försvarsgrenarna. Försvarsgrensvisa museikommittéer med anknytning till materielverket föreslås bli inrättade. De sakkunniga anser det dessutom vara av värde att armémuseum, marinmuseet och modellkammaren i Karlskrona samt statens sjöhistoriska museum tillsammans med det föreslagna nya museet för flygvapnet får ett gemensamt forum med anknytning till materielverket där diskussioner och överläggningar kan föras i allmänna frågor om de militärhistoriska museernas insamlingsuppgifter.

Personalbehov

Den personal som enligt MUS 65 behövs för verksamheten vid flygvapenmuseet uppgår till 14 anställda samt en museidirektör.

De årliga lönekostnaderna för den fast anställda personalen beräknas till ca 800 000 kr. i 1974 års löneläge. Härutöver behövs ca 55 000 kr. för konsulter och ca 50 000 kr. för tillfälligt anlitad visningspersonal.

Bokföring, personaladministration och vissa övriga förvaltningsuppgifter kan skötas av flygvapnet.

Organisation

MUS 65 föreslår att flygvapenmuseet får ett rent statligt huvudmannaskap. Viss service direkt till invånarna i Linköping bör dock bekostas med kom-

munala medel.

Museet bör ledas av en styrelse. En museidirektör bör leda verksamheten.

De sakkunniga föreslår att styrelsen skall bestå av en ordförande och åtta övriga ledamöter. Ordföranden föreslås bli utsedd av Kungl. Maj:t och övriga ledamöter av chefen för flygvapnet. Av dessa ledamöter bör en utses efter hörande av länsskolnämnden i Östergötlands län och en efter hörande av Linköpings kommun. Museidirektören bör vara självskriven ledamot. Ledamöterna bör ha suppleanter.

Vid museet bör finnas en företagsnämnd.

Lokalisering

I frågan om var museet skall förläggas konstaterar MUS 65 att en lokalisering till Linköping har stora fördelar.

Frågan om den närmare lokaliseringen inom Linköping bör enligt de sakkunniga lösas särskilt. MUS 65 lämnar därför inte något förslag utan redovisar endast vissa preliminära bedömningar.

Linköpings kommun reserverade på 1960-talet mark för ett flygmuseum inom stadsdelen Ryd. I augusti 1967 kunde betydande delar av flygvapnets samlingar inrymmas i en av kommunen för ändamålet uppförd förrådslokal inom detta område. Chefen för flygvapnet har som svar på en förfrågan från MUS 65 meddelat att två olika platser inom Malmenområdet skulle kunna utnyttjas för ett museum och sålunda utgöra alternativ till en lokalisering inom stadsdelen Ryd. I ena fallet läggs museet i omedelbar närhet av flygfältet och Malmens gamla lägerområde. I det andra fallet läggs byggnaden i områdets utkant, utan visuell kontakt med flygplatsen eller lägerområdets äldre, kulturhistoriskt intressanta del.

MUS 65 anser att värdet av en förläggning till Malmenområdet ligger i den för museets besökare stimulerande miljön där den pågående flygaktiviteten väcker intresse.

Inom en inte alltför avlägsen framtid bedöms hela lägerområdet kunna disponeras för museiverksamhet.

Även om de gamla byggnaderna syns vara attraktiva är de helt otidsenliga och även otillräckliga. Med hänsyn till de krav som måste ställas på en modern museibyggnad är det därför nödvändigt att bygga en helt ny museibyggnad, om flygvapenmuseet förläggs till Malmen.

Lokalbehov m. m.

Lokalbehovet innefattar en anläggning som rymmer utställningshallar för flygplan och kringutrustning, entréutrymmen, föreläsnings- och undervisningssalar samt administrationsutrymmen. I anläggningen bör ingå en gård för uppställning av större flygplan som måste förvaras utomhus. Till museet bör även höra verkstäder och förrådsbyggnader.

MUS 65 föreslår att byggnadsstyrelsen får i uppdrag att lämna förslag till byggnadsprogram med bedömning av hur lokalbehovet skall tillgodoses. Byggnadsstyrelsen bör därvid utreda frågan om museets närmare förläggning.

Kostnadsberäkningar m. m.

MUS 65 har inte gjort någon närmare beräkning av lokalkostnaderna men beräknar utgifterna för hyror, bevakning, städning, bränsle m. m. till ca 1 milj. kr. per år. Expenser, omkostnader och resor m. m. beräknas till totalt ca 125 000 kr. För tillfälliga utställningar och administrativ service från flygvapnet behövs 50 000 resp. 25 000 kr.

Museet väntas få ca 30 000 kr. om året i intäkter av viss service och försäljning. Dessa inkomster kan dock endast få marginell betydelse för finansieringen av driften. De sammanlagda intäkterna av gruppbesöksavgifter kan uppskattas till 125 000 kr. per år.

Av driftkostnaderna om ca 2 milj. kr. avgår sålunda omkring 155 000 kr. i intäkter. Bidrag bör dessutom kunna lämnas av näringslivet och av amatörorganisationer med intresse för flyg- och militärhistorisk forskning, t. ex. för större kostnadskrävande inköp av föremål.

Remissyttrandena

Inrättande av ett flygvapenmuseum

Ett flertal myndigheter har gett uttryck för uppfattningen att både ett militärt och ett civilt flygmuseum bör komma till stånd och tillstyrker därför att ett flygvapenmuseum inrättas. *Luftfartsverket* betonar särskilt nödvändigheten av att inrätta två specialmuseer. *Överbefälhavaren* anser att det är angeläget att ett flygvapenmuseum inrättas men tillstyrker detta endast under förutsättning att samtliga resurser för att skapa och vidmakthålla museet kan tillgodoses utanför det militära försvarets ram. Dessa synpunkter delas av *försvarets rationaliseringsinstitut*. *Statskontoret* och *riksrevisionsverket* framhåller att ett inrättande av det föreslagna flygvapenmuseet bör bedömas i ett samlat kulturpolitiskt perspektiv. *Tekniska museet* och *SACO/SR* framhåller att inrättandet av ett flygvapenmuseum inte får försämra förutsättningarna för övriga museers verksamhet inom det tekniska ämnesområdet.

Enligt *Flyghistoriska rådet* bör Tekniska museets roll som centralmuseum med ansvar för den flyghistoriska forskningen betonas.

Överbefälhavaren, *statskontoret*, *riksrevisionsverket* och *försvarets rationaliseringsinstitut* föreslår att möjligheterna att organisatoriskt samordna de militärhistoriska museernas verksamhet bör provas. Därigenom kan man eventuellt vinna att personalen kan samutnyttjas och vidare kan de militärhistoriska museernas kontakter med övriga museer hållas samman.

Enligt *överbefälhavaren*, *försvarets rationaliseringsinstitut*, *fortifikationsför-*

valtningen och *armémuseum* har de militärhistoriska museerna en särställning genom att de redovisas under fjärde huvudtiteln och budgeteras inom den militära utgiftsramen. Detta medför att andra än kulturella hänsyn inverkar på vilka resurser som kan avsättas för museal verksamhet inom försvaret. För att få en ur kulturell synvinkel riktig behandling bör museerna enligt dessa remissinstanser föras bort från den militära utgiftsramen och antingen föras över till utbildningsdepartementets verksamhetsområde eller behållas under försvarsdepartementet men placeras utanför den militära utgiftsramen. Överbefälhavaren, *försvarets rationaliseringsinstitut* och *armémuseum* förordar det senare alternativet bl. a. därför att accessionen av museiföremål bedöms bli underlättad av en knytning till försvaret. Dessutom finns inom försvaret ett starkt intresse för traditionsvård.

Riksrevisionsverket delar inte denna mening utan ifrågasätter om inte alla statliga museer bör föras samman till samma departement. Ett sådant sammanförande skulle underlätta prioriteringar mellan olika museer eller olika kulturaktiviteter i allmänhet. Enligt *statskontoret* bör ett flygvapenmuseum bedömas i ett samlat kulturpolitiskt perspektiv där prioriteringar mellan museala önskemål i första hand bör göras av statens kulturråd.

Flygvapenmuseets verksamhet

Remissinstanserna delar i huvudsak de sakkunnigas uppfattning om den utåtriktade verksamheten och om insamling och vård av museiföremål. Ett flertal remissinstanser har dock närmare utvecklat de sakkunnigas synpunkter och redovisat vissa förslag till en mer preciserad inriktning av verksamheten.

Personalbehov

Universitetskanslersämbetet och *Svenska museiföreningen* anser att den föreslagna personaluppsättningen är väl motiverad. *Chefen för flygvapnet*, *luftfartsverket* och *statskontoret* anser att organisationen är väl generöst tilltagen och anser att en något mindre organisation bör övervägas. *Armémuseum* har inte något att erinra mot resursberäkningarna men anser att de är gjorda i en generös anda.

Statens sjöhistoriska museum anser att den föreslagna personalorganisationen är alltför svagt och schematiskt uppbyggd och lämnar ett förslag till annan organisation.

Överbefälhavaren, *försvarets rationaliseringsinstitut*, *statskontoret* och *riksrevisionsverket* anser som tidigare har nämnts att det bör prövas om personal kan samutnyttjas mellan de militärhistoriska museerna.

Chefen för flygvapnet, *försvarets materielverk* och *Flyghistoriska rådet* pekar på möjligheterna att utnyttja personal som blir övertalig vid avvecklingen av förband inom flygvapnet, bl. a. F 11 och F 12. Därmed tillgodoses även

behovet av särskild kompetens rörande flygvapnet.

Chefen för flygvapnet, försvarets materielverk, militärhögskolan och SACO/SR behandlar närmare frågan om personalens kompetens.

Organisation

Armémuseum är f. n. programmyndighet för de nuvarande två militärhistoriska museerna. Enligt *överbefälhavaren, armémuseum, försvarets rationaliseringsinstitut och statskontoret* kan denna organisatoriska idé utvecklas vidare genom att skapa ett militärhistoriskt museum med tre avdelningar, nämligen armémuseum i Stockholm, marinmuseet och modellkammarerna i Karlskrona samt flygvapenmuseet i Linköping. Ett närliggande alternativ är enligt rationaliseringsinstitutet att programmyndighetsfunktionen bryts ur armémuseum och förs över till en gemensam styrelse för de militärhistoriska museerna. En sådan gemensam myndighet eller styrelse bör även enligt institutet kunna spela en samordnande roll för andra militära museer och samlingar av militär och kulturhistorisk art.

Flyghistoriska rådet framhåller att det från traditionssynpunkt är angeläget att flygvapenmuseet inordnas under programmyndigheten armémuseum.

Enligt *statens sjöhistoriska museum* bör flygvapenmuseet organiseras så att det under en museichef skapas en pedagogisk avdelning och en museiavdelning. Till vardera avdelningen föreslås knytas minst en intendants-tjänst.

I betänkandet föreslås att flygvapenmuseet skall ledas av en styrelse. *Försvarets materielverk* påpekar att de framlagda förslagen inte stämmer överens med de regler och principer som i dag tillämpas vid övriga militärhistoriska museer. Materielverket och *armémuseum* förordar en så likartad lednings(styrelse)-organisation som möjligt för de tre försvarsgrenarnas militär-museala verksamhet. För att särskild kompetens skall bli företrädd inom styrelsen lämnar *armémuseum, statens kulturråd, universitetskanslersämbetet, länsstyrelsen i Östergötlands län, Linköpings kommun, Östergötlands och Linköpings stads museum, Svenska museiföreningen* och *Östergötlands flyghistoriska sällskap* särskilda förslag och synpunkter på styrelsens sammansättning och på hur ledamöter skall utses.

SACO/SR ifrågasätter om inte samarbetsbehovet med Tekniska museet, det civila flygmuseet och länsmuseum i Linköping borde ha beaktats i samband med upprättandet av förslag till styrelse.

Ett flertal remissinstanser föreslår att flygvapenmuseet bör etablera ett nära samarbete med bl. a. armémuseet, Tekniska museet och det föreslagna civila flygmuseet. *Statens kulturråd, SACO/SR* och *Flyghistoriska rådet* föreslår mer fasta samarbetsformer, t. ex. i form av ett särskilt samarbetsorgan.

Enligt *Svenska museiföreningen* är en företagsnämnd obehövlig med hänsyn till personalens ringa storlek. Nämnden bör enligt föreningen kunna ersättas av ett personالرåd.

Lokalisering

Flertalet remissinstanser förordar att det föreslagna flygvapenmuseet lokaliseras till Linköping. *Krigsarkivet* är i princip inte motståndare till alternativet Linköping men ifrågasätter om inte Bromma flygfält skulle vara en lämpligare lokalisering bl. a. på grund av flygvapenmuseets väntade behov av kontakter med Tekniska museet. *Föreningen för undervisning och information vid Svenska museer* anser att det planerade flygvapenmuseet bör förläggas till Stockholm där merparten av övriga flygvapenhistoriska samlingar finns.

Av de remissinstanser som har yttrat sig om lokaliseringen inom Linköpingsområdet har majoriteten i *Linköpings kommun*, *Östergötlands och Linköpings stads museum* samt en reservant vardera vid *länsstyrelsen i Östergötlands län* och *Östergötlands flyghistoriska sällskap* förordat alternativet Ryd. Flertalet remissinstanser som stannat för alternativet Linköping har dock förordat en förläggning till Malmen. *Försvarets materielverk* anser att såväl Malmen som Ryd kan accepteras.

Lokalbehov m. m.

Chefen för flygvapnet, *SACO/SR* och *Svenska museiföreningen* delar de sakkunnigas uppfattning att en ny, modern utställningslokal bör uppföras. Det bedöms däremot onödigt att bygga särskilda verkstadslokaler eftersom redan befintliga lokaler bör kunna utnyttjas. *Statskontoret*, *försvarets rationaliseringsinstitut*, *byggnadsstyrelsen*, *statens kulturråd* och *statens sjöhistoriska museum* lämnar särskilda synpunkter på de föreslagna lokalerna. *Universitetskanslersämbetet* påpekar att det i Malmenalternativet är relativt lätt att ordna kompletterande utrymmen vid behov. Denna uppfattning delas av bl. a. *länsstyrelsen i Östergötlands län*.

Fortifikationsförvaltningen anser att byggnaderna bör ingå i försvarets fastighetsfond och projekteras av fortifikationsförvaltningen, om museet förläggs till Malmen.

Kostnadsberäkningar m. m.

Fortifikationsförvaltningen bedömer att lokalkostnaderna är för lågt beräknade eftersom även försörjning med värme, el etc. samt markarbeten bör tas med i totalkostnaderna. *Försvarets rationaliseringsinstitut* och *statskontoret* finner att någon närmare beräkning av lokalkostnaderna inte har gjorts. Enligt överslagsmässiga beräkningar uppskattas investeringskostnaden till omkring 20 milj. kr. Utgifts- och inkomststaten bör enligt dessa myndigheter räknas upp till drygt 3 milj. kr. Vidare saknas en kalkyl över hur kostnaderna för flyghistorisk verksamhet inom flygvapnet skulle påverkas om ett flygvapenmuseum inrättas. Vissa resurser bedöms kunna frigöras eller föras över till flygvapenmuseet.

Riksrevisionsverket påtalar att underlag för kostnadsberäkningarna inte har redovisats. Ställning kan därför inte tas till dessa beräkningar.

Föredraganden

1965 års musei- och utställningssakkunniga (MUS 65) föreslår i delbetänkandet (Ds U 1974:12) Flygvapenmuseet i Linköping bl. a. att ett specialmuseum inrättas för att belysa det militära flygets utveckling. Det finns f. n. en museiorganisation vid Malmen som fungerar som ett provisoriskt flygvapenmuseum. Enligt flertalet remissinstansers mening bör denna organisation ges fastare former. Jag delar denna uppfattning och tillstyrker därför att ett flygvapenmuseum inrättas.

För att få en lämplig behandling av de militärhistoriska museerna ur kulturell synvinkel bör dessa enligt flera remissinstanser föras över till utbildningsdepartementets verksamhetsområde eller placeras utanför den militära utgiftsramen. Efter samråd med chefen för utbildningsdepartementet har jag i likhet med överbefälhavaren, försvarets rationaliseringsinstitut och armémuseum kommit till den uppfattningen att tillförseln av museiföremål underlättas av en nära anknytning till försvaret. En sådan anknytning underlättar även möjligheterna att samordna verksamheten med övriga museer och museala samlingar inom försvaret. Det finns vidare anledning att understryka den betydelse som de militärhistoriska museerna har för försvarsmakten, inte minst för informationsspridning kring försvaret. Mot denna bakgrund anser jag att de militärhistoriska museerna bör ligga kvar inom försvarsdepartementets verksamhetsområde. Kostnaderna för de militärhistoriska museerna bör även i fortsättningen bestridas från ett särskilt anslag inom den militära utgiftsramen.

Det föreslagna flygvapenmuseet bör enligt MUS 65 syfta till att ge en kulturhistoriskt inriktad information. Till skillnad från Tekniska museet som svarar för övergripande dokumentation och presentation av svensk flygindustri bör flygvapenmuseet i första hand inriktas mot flygvapnets verksamhet. Jag delar i likhet med de flesta remissinstanserna denna mening och kan i övrigt i huvudsak godta den föreslagna inriktningen av verksamheten.

I likhet med MUS 65 anser jag att gemensamma bestämmelser för insamling, vård och tillförsel av museimateriel bör gälla inom de olika försvarsgrenarna. Jag avser därför att i annat sammanhang föreslå regeringen att meddela sådana bestämmelser.

För att underlätta tillförseln av museimateriel föreslår MUS 65 bl. a. att försvarsgrensvisa museikommittéer inrättas. Det bör enligt min mening ankomma på de militärhistoriska museernas ledning att vid behov inrätta samordnande och rådgivande organ.

För flygvapenmuseets verksamhet behövs enligt de sakkunniga 14 anställda under ledning av en museidirektör. Remissinstanserna har delade

uppfattningar om behovet av personal. Vid flygvapnets Malmensamlingar tjänstgör f. n. sex personer. Därtill kommer personal för beställningsarbeten och personal från arbetsmarknadsstyrelsen. Den personal som f. n. tjänstgör vid Malmensamlingarna och de övriga resurser som disponeras för verksamheten bör enligt min mening t. v. utgöra grunden för det föreslagna flygvapenmuseet. I organisationen saknas f. n. särskild museal kompetens. Jag räknar dock med att den kompetens som finns vid övriga militärhistoriska museer t. v. kan utnyttjas vid uppbyggnaden av flygvapenmuseet.

Enligt utredningens förslag bör flygvapenmuseet ledas av en styrelse. Armémuseum är f. n. programmyndighet för de nuvarande två militärhistoriska museerna. En särskild nämnd finns inrättad som styrelse för armémuseum. Även för marinmuseet och modellkammaren i Karlskrona finns en styrelse inrättad.

Överbefälhavaren, statskontoret, riksrevisionsverket och försvarets rationaliseringsinstitut anser att möjligheterna att organisatoriskt samordna de militärhistoriska museernas verksamhet bör prövas. För att åstadkomma denna samordning föreslår försvarets rationaliseringsinstitut bl. a. att programmyndighetsfunktionen förs över till en gemensam styrelse för de militärhistoriska museerna. En liknande organisationsstruktur har nyligen beslutats för riksantikvarieämbetet och statens historiska museer (prop. 1975:20) och föreslås i prop. 1975/76:135 beträffande statens konstmuseer. En organisatorisk samordning av de militärhistoriska museerna bör enligt min mening kunna leda till en effektivare verksamhet, bl. a. genom att personalen kan samutnyttjas. Den gemensamma styrelsen bör även kunna spela en samordnande roll för andra militära museer och samlingar av militär och kulturhistorisk art inom försvaret. Jag föreslår mot denna bakgrund att en gemensam styrelse för de militärhistoriska museerna bildas. Denna styrelse bör tillkomma den 1 juli 1976 och ersätta armémusei nämnd och styrelsen för marinmuseet och modellkammaren i Karlskrona. Museerna bör bilda en myndighet kallad statens militärhistoriska museer.

Styrelsen för de militärhistoriska museerna bör tillsättas av regeringen. När det gäller sammansättningen av styrelsen finner jag det särskilt betydelsefullt att museernas förankring i samhället markeras och att möjligheterna tas till vara att samordna verksamheten med insatser på andra samhällsområden. De olika synpunkter som remissinstanserna har framfört beträffande sammansättningen av flygvapenmuseets styrelse bör även beaktas. Styrelsen bör bestå av högst nio ledamöter varav en ordförande.

Under styrelsen bör armémuseet, marinmuseet och flygvapenmuseet bilda inbördes självständiga museer, vart och ett inom sitt verksamhetsområde. Under styrelsen bör varje museum ledas av en museiföreståndare eller chef som samtidigt är huvudföredragande i styrelsen i ärenden som gäller museet.

Möjligheterna att samordna resurserna vid de militärhistoriska museerna har inte utretts av MUS 65. Enligt min mening behöver de militärhistoriska museernas organisation ses över. Denna översyn bör ankomma på den sty-

relse som jag tidigare har föreslagit. I samband därmed bör även samordningsmöjligheterna mellan de tre museerna utredas. I avvaktan på denna utredning bör detaljorganisationen för flygvapenmuseet inte fastställas. Flygvapenmuseet bör byggas upp med utgångspunkt i nuvarande lokaler samt personal och övriga resurser vid Malmen. Det bör ankomma på regeringen att besluta om och vidta de övergångsåtgärder och åtgärder i övrigt som behövs för att genomföra inrättandet av museet. Styrelsen bör få i uppdrag att ta fram ytterligare underlag för museets uppbyggnad och föreslå detaljorganisation.

Ett flertal remissinstanser har berört behovet av samarbete mellan bl. a. flygvapenmuseet och de militärhistoriska museerna, Tekniska museet, länsmuseum i Linköping och det av MUS 65 föreslagna civila flygmuseet. Jag förutsätter att ett sådant samarbete kommer till stånd.

I likhet med flertalet remissinstanser har jag funnit att flygvapenmuseet bör lokaliseras till Linköping och förläggas till Malmen. Chefen för flygvapnet, SACO/SR och Svenska museiföreningen anser att det är onödigt att bygga särskilda verkstadslokaler eftersom redan befintliga lokaler torde kunna utnyttjas. Jag delar denna mening. Jag anser vidare att befintliga lokaler bör kunna utnyttjas även för utställningsändamål. Det bör ankomma på styrelsen att i samarbete med chefen för flygvapnet och fortifikationsförvaltningen utreda dessa frågor och lämna de förslag som behövs.

I konsekvens med vad jag tidigare har anfört om organisationen av flygvapenmuseet bör försvarets nuvarande kostnader för flygvapnets Malmen-samlingar föras över till anslaget F 16. Militärhistoriska museer under fjärde huvudtiteln och där ingå som ett särskilt primäruppdrag, benämnt Flygvapenmuseet. De nuvarande kostnaderna uppgår till ca 450 000 kr. exkl. lokalkostnader.

MUS 65 har inte föreslagit någon särskild tidpunkt för inrättande av flygvapenmuseet. Oavsett behovet av vissa kompletterande utredningar uppnås enligt min mening vissa fördelar om den gemensamma styrelsen tillsätts redan den 1 juli 1976. Museet bör kunna inrättas den 1 juli 1977. Från denna tidpunkt bör även en museiföreståndare eller motsvarande tillsättas.

Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att

1. godkänna de av mig förordade riktlinjerna för organisation av museiverksamheten inom försvarsmakten,
2. besluta att ett flygvapenmuseum organiseras fr. o. m. den 1 juli 1977,
3. bemyndiga regeringen att vidta de övergångsåtgärder och åtgärder i övrigt som behövs för att genomföra inrättandet av museet.

Inrättande av en arméns tekniska skola

Inledning

I samband med att frågan om Järvafältets framtid hade utretts och ny mark inköpts för bl. a. Svea livgarde (I 1) och Svea ingenjörregemente (Ing 1) beslöt riksdagen (prop. 1966:99, SU 1966:104, rskr 1966:235) att godkänna ett avtal om försäljning av Järvafältets huvuddel. Rissneområdet där tygförvaltningsskolan ligger skulle försäljas till Sundbybergs kommun. Under en övergångstid skulle dock den militära verksamheten fortgå. Övergångstidens längd skulle avvägas dels med hänsyn till angelägenheten av att ifrågasvara militära anläggningar blev ekonomiskt utnyttjade, dels mot bakgrund av kommunens önskemål att successivt ta området i anspråk för bebyggelse.

I mars 1967 uppdrog Kungl. Maj:t åt chefen för armén att i samråd med dåvarande arméförvaltningen utreda och inkomma med förslag om teknikerutbildningen inom armén. I direktiven angavs att principerna för teknikerutbildningen skulle belysas i samband med förestående omlokaliseringar. I de fall den framtida utformningen av den gymnasiala yrkesutbildningen skulle komma att påverka behov och omfattning av utbildningen inom armén skulle detta beaktas vid utredningsarbetet. Slutligen skulle en jämförelse göras mellan en organisation med centraliserad resp. decentraliserad utbildning.

Med anledning av uppdraget tillsatte chefen för armén en utredning, fortsättningsvis benämnd teknikerutredning 67 (TU 67). Chefen för armén gav även utredningen vissa ytterligare direktiv utöver Kungl. Maj:ts riktlinjer. Bl. a. skulle behovet av armétekniker i fred ses över.

I september 1968 redovisade chefen för armén resultaten av nämnda utredning. Mot bakgrund av TU 67:s bedömningar föreslog arméchefen att antalet tjänster för mästare och tekniker i tygtekniska kåren skulle behållas vid ca 1 300. Rekryteringen av armétekniker borde i framtiden enbart ske direkt från yrkesskolorna medan rekryteringen av tekniker utan föregående yrkesutbildning på sikt borde avvecklas. Det borde vidare utredas om en modifierad teknisk fackskoleutbildning skulle kunna ligga till grund för utbildningen till mästare. Arméingenjörsutbildningen för motoringenjörer föreslogs vara ansluten till utbildningen av fordonstekniker.

TU 67 hade studerat fyra olika organisationsalternativ för den tekniska utbildningen, nämligen en helt decentraliserad, en tredelad, en tvådelad och en centraliserad organisation.

En helt centraliserad arméskola för teknisk utbildning omfattande de tekniska skolorna vid armén – tygförvaltningsskolan (TygS), arméns stabs- och sambandsskola (StabSbS) och arméns radar-och luftvärnsmekanikerskola (RMS) – konstaterades innebära många fördelar från organisatorisk synpunkt. Bl. a. på grund av de stora investeringskostnaderna för nya lokaler ansåg

dock TU 67 att en sådan skola t. v. borde anstå i avvaktan på ytterligare undersökningar.

Chefen för armén föreslog i stället att nuvarande teknikerdel av TygS skulle organiseras om till en arméns tekniska skola. Denna skola skulle förläggas till de lokaler i Frösunda som blev över vid Ing 1:s flyttning till Almnäsområdet. Skolan skulle omfatta teknikerskolor, mästarkurser, arméingenjörsskola och vissa centrala tekniska kurser. På sikt skulle mekanikerskolan vid StabSbS eventuellt föras över till arméns tekniska skola.

Synpunkter på chefens för armén förslag framfördes av överbefälhavaren, cheferna för marinen och flygvapnet, fortifikationsförvaltningen, försvarets materielverk, försvarets rationaliseringsinstitut, försvarets skolnämnd, skolöverstyrelsen samt Tjänstemännens centralorganisations statstjänstemannasektion (TCO-S). Remissinstanserna konstaterade bl. a. att en förläggning till Frösundaområdet inte var lämplig med hänsyn till att en samordning av de tre nuvarande centrala tekniska skolorna var önskvärd i framtiden. Även andra lokaliseringalternativ borde därför utredas innan beslut fattades.

Överbefälhavaren lät bl. a. därför utreda alternativa lokaliseringar av den föreslagna arméns tekniska skola till Göteborg, Hässleholm, Enköping, Almnäs och Östersund.

Riksdagen har sedermera (prop. 1971:29, InU 1971:15, rskr 1971:196) beslutat att en arméns tekniska skola skall förläggas till Östersund, om den organiseras.

I oktober 1971 uppdrog Kungl. Maj:t åt överbefälhavaren att i avvaktan på beslut om inrättande av ifrågavarande tekniska skola för armén lämna förslag till organisation av skolan. Skolan skulle inrättas successivt med början hösten 1974, varvid den första etappen i princip skulle omfatta TygS teknikerdel. I största möjliga utsträckning skulle skolan samlokaliseras med en för krigsmakten gemensam förvaltningsskola, som också enligt tidigare nämnda riksdagsbeslut skall lokaliseras till Östersund om den organiseras. Kungl. Maj:t uppdrog även åt fortifikationsförvaltningen att i samråd med överbefälhavaren, krigsmaktens förvaltningsutbildningsutredning och Östersunds kommun vidta åtgärder för att skaffa lokaler för ifrågavarande skolor i Östersund och att snarast komma in med förslag till projekteringsuppdrag. Lokalanskaffningen skulle inriktas på att arméns tekniska skola i en första etapp kunde flyttas direkt till Östersund från nuvarande lokaler. Slutligen skulle framtida lokalbehov beaktas.

Överbefälhavaren överlämnade i juni 1972 förslag till organisation m. m. av arméns tekniska skola. Förslaget har kompletterats i juni 1973 och i februari 1975.

Nuvarande ordning

Personal

Tekniker vid armén benämns armétekniker eller, om de är vidareutbildade, arméverkmästare. De tillhör tygtekniska kåren och är civilmilitära tjänstemän.

Armétekniker har överfurirs, sergeants eller fanjunkares tjänsteklass medan arméverkmästare har tjänsteklass som fänrik, löjtnant eller kapten.

Deras verksamhetsområde indelas i tre huvudlinjer: motorlinje, vapenlinje och telelinje. Dessa indelas i sin tur i yrkesgrenar. Yrkesgrenarna bil, stridsvagn, maskin och helikopter förekommer under motorlinjen, yrkesgrenarna vapen och markpjäs under vapenlinjen samt yrkesgrenarna signal, luftvärnsinstrument, luftvärnspjäs, radar och luftvärnsrobot under telelinjen.

I fredsorganisationen tjänstgör arméteknikerna och arméverkmästarna vid truppförband, verkstäder och skolor. Arméteknikerna kan exempelvis ha arbetsuppgifter som arbetsledare och lärare i tekniska ämnen samt reparationstjänst vid verkstad. Arméverkmästarna tjänstgör bl. a. som chefer för materielkontroll och teknisk utbildning vid förband och som föreståndare för verkstäder och mekanikerskolor.

I krigsorganisationen tjänstgör arméteknikerna och arméverkmästarna i befattning som chef för reparations- eller verkstadspluton/tropp för vapen-, motor- eller signalmateriel och instrument.

I tygtekniska kåren finns f. n. ca 1 280 befattningar för armétekniker och arméverkmästare.

Ingenjörer vid armén är liksom arméteknikerna och arméverkmästarna civilmilitärer. Arméingenjörerna är med hänsyn till sin tjänstgöring anställda på aktiv stat eller värnpliktiga. Arméingenjör på aktiv stat tillhör tygtekniska kåren. Den värnpliktiga arméingenjören tillhör det förband, där han är krigsplacerad. Med hänsyn till sina fack indelas arméingenjörerna på aktiv stat i vapen-, signal- och motoringenjörer. Värnpliktiga arméingenjörer förekommer endast som motoringenjörer.

I fredsorganisationen tjänstgör arméingenjörer på aktiv stat vid staber, förband, skolor och verkstäder samt vid försvarets materielverk.

Krigsorganisationens behov av arméingenjörer täcks dels av arméingenjörer på aktiv stat, dels av värnpliktiga arméingenjörer. De senare utgör flertalet.

I tygtekniska kåren finns f. n. ca 160 befattningar för arméingenjörer.

Utbildning

Utbildning av armétekniker inom motor- och vapenlinjerna, arméverkmästare och arméingenjörer äger f. n. rum vid TygS i Sundbyberg. Vid StabSbS i Uppsala och RMS i Göteborg utbildas armétekniker inom telelinjen. Värnpliktiga tekniker utbildas vid RMS och värnpliktiga mekaniker

dels vid nämnda centrala skolor, dels vid Norrlands artilleriregemente (A 4) i Östersund, Smålands artilleriregemente (A 6) i Jönköping och tretton andra arméförband som inte berörs av förslaget om arméns tekniska skola.

Utbildning till armétekniker och arméverkmästare

Utbildning till armétekniker sker på två olika vägar, utbildningsgång A och utbildningsgång B. Bägge vägarna är uppdelade i två skolskeden, teknikerskola 1 om 8 månader och teknikerskola 2 om 15 månader.

Utbildningsgång A är treårig. Första utbildningsåret sammanfaller med grundutbildningsåret. Alla tre huvudlinjerna – motor, vapen och tele (yrkesgren signal) – organiseras i regel varje utbildningsår. Till denna utbildningsgång antas sökande som har genomgått utbildning vid tvåårig gymnasieskola med lämplig yrkesteknisk inriktning, alternativt tekniska linjens maskintekniska eller eltekniska gren.

Utbildningsgång B är tvåårig. Första utbildningsåret påbörjas efter grundutbildningens slut. Endast telelinjens luftvärnsgrenar förekommer vid denna utbildningsgång.

Till utbildningsgång B antas sökande som har genomgått grundutbildning som gruppbefäl och har godkänts i särskilda urvalsprov. Gymnasieskoleutbildning behövs inte men det krävs goda kunskaper i matematik, särskild kurs, och fysik motsvarande grundskolans årskurs 9.

Efter avslutad utbildning kan arméteknikerna genomgå vidareutbildning dels i form av särskilda kurser, dels genom utbildning till arméverkmästare. Denna fortsatta utbildning ger arméteknikerna dels en allmän teknisk vidareutbildning, dels utbildning i underhållstjänst för krigsbefattning och i arbetsledning. Varannan armétekniker bedöms komma att genomgå arméverkmästarutbildning.

Armétekniker kan få utbildning till arméingenjör genom studier vid gymnasieskolans fyraåriga tekniska linje och kadettskola.

Arméingenjörsutbildning

Uttagning till arméingenjörsutbildning sker som regel vid inskrivningen eller senast två månader efter inryckning till grundutbildning vid plutonbefälsskola och endast efter frivilligt åtagande. För att få påbörja utbildning till arméingenjör krävs slutbetyg från gymnasieskolans fyraåriga tekniska linje.

Utbildningen för blivande arméingenjörer sker på plutonsbefälsskola och arméingenjörkadettskola. Under plutonsbefälsskolans tre första månader, som är gemensamma för blivande arméingenjörer och kompanibefäls- och plutonsbefälsuttagna värnpliktiga vid trängtrupperna, sker grundläggande soldat- och befälsutbildning. Arméingenjörkadettskolan omfattar bl. a. fortsatt befälsutbildning, materielkunskap och reparationstjänst, vidareutbildning samt grundläggande krigsförbandsutbildning. Vidare sker utbildning i bl. a.

fordonsteknik, stridsfordonsbildning, taktik med stabstjänst, sambandstjänst och underhållstjänst samt administration.

Fr. o. m. hösten 1976 genomgår arméingenjörer på aktiv stat efter kadettskola en befattningsinriktad utbildning som är 34 veckor lång och omfattar miljö-, underhålls-, förvaltnings- och materielkunskap. Denna utbildning följs efter 2–3 år av en ca 20 veckor lång vidareutbildning som syftar till att ge kompetens som chef för teknisk detalj vid försvarsområdesförband och chef på förbandsbunden verkstad.

Särskilda kurser

Som komplement till den grundutbildning och vidareutbildning som regelmässigt meddelas tygtekniska kårens personal behövs speciell vidareutbildning. Denna avser dels den utbildning som inte har hunnits med under grundutbildningen, dels och framför allt utbildning på ny materiel och i nya förfaranden. Vid dessa kurser deltar elever från andra försvarsgrenar och även andra personalkategorier än tygtekniska kåren. Utbildningen är i allmänhet förlagd till de centrala tekniska skolorna. Under utbildningsåret 1975/76 anordnas fordonstekniska, teletekniska och vapentekniska kurser samt vissa andra kurser. Elevantalet är i allmänhet tolv per kurs och kurstiden en–fyra veckor. Av dessa kurser är 33 förlagda till TygS, 35 till StabSbS och 16 till RMS. Endast tre kurser är förlagda till regementen. Vid civil industri förläggs tre kurser.

Utbildningsorganisationen

Principorganisationen för de nuvarande tekniska skolorna vid armén, dvs. TygS, StabSbS och RMS framgår av följande sammanställning (intagen på s. 19).

Skolornas lydnadsförhållanden, uppgifter m. m. redovisas i det följande.

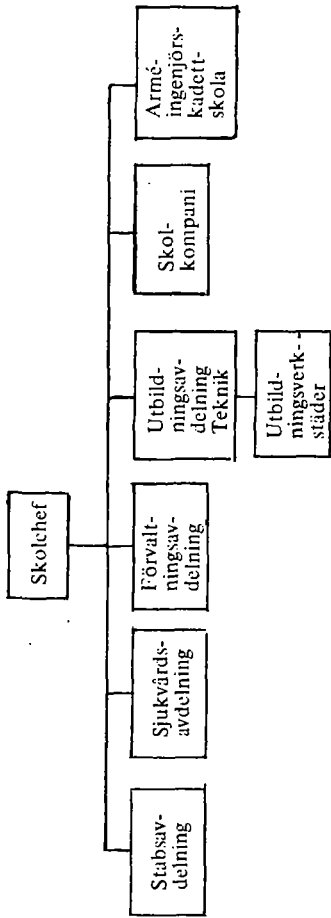
Tygförvaltningsskolan (TygS)

TygS i Sundbyberg är organiserad på en stabsavdelning, en utbildningsavdelning för teknik, en förvaltningsavdelning, en arméingenjörkadettskola, ett skolkompani och en sjukvårdsavdelning. Skolan är direkt underställd chefen för armén.

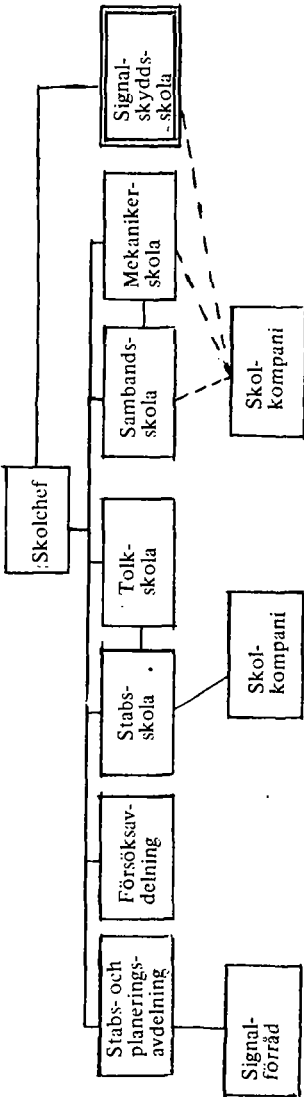
TygS har som huvuduppgift att utbilda befäl på aktiv stat till arméingenjör, arméverkmästare och armétekniker samt att vidareutbilda denna personal. I anslutning till teknikerutbildningen utbildas värnpliktiga arméingenjörer och mekaniker. Vidare förekommer ett stort antal företrädesvis materielbundna kurser för viss övrig teknisk civil och civilmilitär personal och förrådspersonal. Vid skolan utförs även försök inom verksamhetsområdet. Utbildningen är uppdelad på teknisk utbildning, mekanikerutbildning av värnpliktiga, tekniska specialkurser och viss övrig utbildning.

Skolan undervisar ca 590 elever per år. Totalt beräknades antalet utbildningsdagar under läsåret 1974/75 till ca 58 500. Dessutom tillkommer ca 400 elever per år som genomgår utbildning för vilken chefen för TygS inte

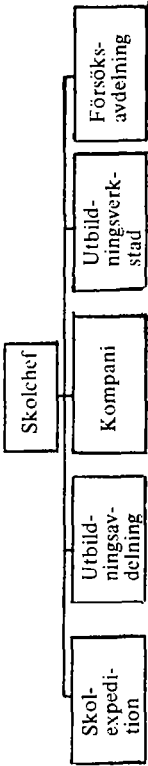
Nuvarande principorganisation för ingeförvalningsskolan (TvgS)

Nuvarande principorganisation för arméns stabs- och sambandsskola (StabS6S)

Nuvarande principorganisation för arméns radar- och luftvärnsmekanikerskola (RMS)

är ansvarig. TygS svarar dock för deras förläggning och utspisning samt övrig administration som är förknippad med utbildningen. Denna del är förlagd till Frösundaområdet där ca 460 förlägningsplatser disponeras, varav ca 50 för högvaktsskontingenter.

Lokaler och övningsområde för TygS tekniska del omfattar Svea artilleriregementes (A 1:s) tidigare område på Rissne i Sundbyberg. Dessutom disponerar skolan ett större antal lokaler inom Solvallaområdet som tidigare har varit förrådsområde för Stockholms tygstation. Den totala lokalyta som disponeras för den tekniska utbildningen vid TygS uppgår till ca 33 500 m². Mark och byggnader på Rissneområdet hyrs enligt ett avtal med Sundbybergs kommun. Detta avtal löper ut i september 1979. TygS förfogar här över ca 300 förlägningsplatser. För den tekniska utbildningen vid TygS krävs personal motsvarande ca 155 heltidsanställda. Av dessa tas ca 75 i anspråk för lärarverksamhet. Driftkostnaderna för TygS exkl. hyror beräknades för budgetåret 1974/75 till ca 22 milj. kr.

Arméns stabs- och sambandsskola (StabSbS)

StabSbS i Uppsala är organiserad på en stabs- och planeringsavdelning, en försöksavdelning samt fem underskolor, nämligen stabsskolan, tolkskolan, sambandsskolan, mekanikerskolan och signalskyddsskolan. Den sistnämnda tillhör inte arméns utbildningsanstalter utan är endast administrativt ansluten till StabSbS.

StabSbS är underställd chefen för Upplands signalregemente (S 1) men lyder under chefen för armén i fråga om centralt organiserad utbildning och försöksverksamhet.

Skolans ca 700 elever är administrativt sammanhållna i två skolkompanier. All teknisk utbildning, dvs. utbildning till armétekniker på telelinjens signalyrkesgren och värnpliktiga mekaniker samt teletekniska materielkurser, äger rum vid mekanikerskolan. Denna utbildning omfattade läsåret 1974/75 ca 28 000 utbildningsdagar.

StabSbS lokaler för mekanikerutbildning är inrymda i en kasern vid S 1. Skolans värnpliktiga elever är även förlagda inom kasernen. Den lokalyta som disponeras av mekanikerskolan uppgår till ca 4 000 m².

Utbildningen tar omräknat till heltidsanställda ca 50 personer i anspråk. Härav är ca 35 sysselsatta med undervisning. Driftkostnaderna exkl. hyror var för mekanikerskolans del ca 4 milj. kr. under budgetåret 1974/75.

Arméns radar- och luftvärnsmekanikerskola (RMS)

RMS i Göteborg är organiserad på en stab/skolexpedition, en utbildningsavdelning, ett utbildningskompani, en utbildningsverkstad och en försöksavdelning. Skolan lyder under chefen för armén i fråga om centralt organiserad utbildning och försöksverksamhet men är i övrigt underställd chefen för Göta luftvärnsregemente (Lv 6). Detta regementes mobiliserings-

ansvar övertogs den 1 juli 1975 av Göteborgs kustartilleriförsvaret/Göteborgs och Bohus försvarsområde, som alltså delvis understöder Lv 6 och RMS. Vid skolan bedrivs soldat-, fack- och yrkesutbildning av värnpliktiga tekniker och pjäsmekaniker. Vidare anordnas vissa materiel- och specialkurser. RMS svarar även för telelinjens luftvärnsyrkesgrenar inom arméteknikerutbildningen. Skolan undervisar ca 535 elever per år. Antalet utbildningsdagar uppgick läsåret 1974/75 till ca 44 800.

RMS lokaler omfattar en del byggnader och vissa utbildningslokaler som är inrymda i berg i anslutning till eller inom Lv 6:s kasernområde. Den lokalyta som RMS f. n. disponerar uppgår totalt till ca 15 000 m². Skolans värnpliktiga är förlagda i kasern. Totalt behövs för RMS personal motsvarande ca 108 heltidsanställda. Av dessa engageras ca 70 i undervisningen. Driftkostnaderna exkl. hyror för RMS var budgetåret 1974/75 ca 8,5 milj. kr.

Norrlands artilleriregemente (A 4) och Smålands artilleriregemente (A 6)

Vid A 4 i Östersund och A 6 i Jönköping organiseras skolor för värnpliktiga pjäsmekaniker och vid A 6 även skola för värnpliktiga bandtraktormekaniker. Skolorna lyder under resp. regementschef.

Mekanikerskolorna disponerar särskilt iordningställda garage med en sammanlagd yta om ca 1 600 m². Skolorna utbildar ca 90 elever per år, vilket omräknat till utbildningsdagar blir ca 11 500. För att driva utbildningen krävs ca 14 personer.

Överbefälhavarens förslag

Överbefälhavarens förslag bygger på en utredning, benämnd ATS 72, som chefen för armén har låtit arméöverdirektören utföra. Med vissa smärre kompletteringar har överbefälhavaren överlämnat utredningens förslag som sitt.

Utgångspunkter

ATS 72 redovisar inledningsvis i vilken mån tidigare utredningar har påverkat förslaget och konstaterar att det främst är TU 67 som har fått ligga till grund för det fortsatta arbetet. ATS 72 finner att en behovsprognos för tygtekniska kårens mästar- och teknikerpersonal innebär att dåvarande ca 1 300 befattningar på sikt kan minska med drygt 4 % till ca 1 250. Med hänsyn till att utbildningsbehovet utgör ca 10 % av kårens totala numerär får en sådan minskning efter uppdelning på de olika yrkesgrenarna endast en marginell inverkan på grundutbildningsbehovet för resp. yrkeslinje. De materielförändringar som kan förutses inom försvarsmakten innebär vidare att komplexiteten på materielen ökar. Samtidigt ökar dock tillförlitligheten hos materielsyste-

men. Detta medför tillsammans att behovet av värnpliktig reparationspersonal för resp. materielslag inte ändras. Utbildningen måste dock liksom f. n. anpassas till den nya materielen.

En uppdelning av den tekniska utbildningen i vapenlinje, motorlinje och telelinje bedöms även i fortsättningen vara en lämplig grund för yrkesinriktningen.

Redan i sina anvisningar till ATS 72 angav chefen för armén att övervägandena om organisationen av en teknisk skola för armén skulle inbegripa dels ett alternativ som omfattar hela den samlade tekniska utbildning som f. n. bedrivs vid TygS, StabSbS och RMS, dels ett alternativ där vissa avsnitt eller delar av utbildningen av mobiliseringsskäl förläggs till annan ort.

En annan utgångspunkt för ATS 72 har varit att försvarets fredsorganisationsutredning har bedömt att RMS bör flytta från Göteborg år 1978 och StabSbS från Uppsala omkring år 1980. Riksdagen (prop. 1974:50, FöU 1974:25, rskr 1974:270) har sedermera beslutat att S 1 som är StabSbS värdförband skall omlokaliseras. Hyresavtalet med Sundbybergs kommun om förhyrning av TygS område vid Rissne i Sundbyberg löper vidare ut i september 1979.

Beslut om den framtida lokaliseringen av RMS värdförband, Lv 6, har däremot inte fattats.

Överväganden

Vid sina studier av konsekvenserna av att förlägga sådana delar av utbildningen, som är kritiska från mobiliseringssynpunkt, till annan ort än Östersund har ATS 72 funnit att den tekniska utbildning som är förlagd till RMS och StabSbS mekanikerdel bör hållas samman inom resp. skolenhet för att behålla sambandet mellan utbildningsgrenarna och rationellt kunna utnyttja utbildningsresurserna.

Vissa smärre förändringar föreslås i nuvarande system. ATS 72 anser sålunda att den utbildning av värnpliktiga pjäs- och bandtraktormekaniker som f. n. sker vid A 4 och A 6 bör förläggas till en samlad arméns tekniska skola. Denna utbildning omfattar f. n. ca 11 500 utbildningsdagar men kommer på sikt att gå ned till ca 9 200 dagar.

Viss stridsfordonsutbildning för värnpliktig personal om ungefär 3 900 elevdagar bör däremot inte förläggas till en arméns tekniska skola utan anknytas till utbildningen av värnpliktiga stridsvagnsmekaniker. Denna utbildning bör centraliseras till något pansarförband. Ett pansarförband bör vidare överta den detaljerade typskolning på olika stridsfordon som f. n. sker dels vid särskilda materielkurser, dels i anslutning till personalens tjänstgöring vid pansarförbanden. Dessa särskilda materielkurser omfattar ca 2 200 elevdagar.

Vissa avsnitt av den tillämpade utbildningen för luftvärnets tekniska per-

sonal och för en del av signalteknikerna och signalmekanikerna kräver under kort tid tillgång till bl. a. skjutfält och särskilda utbildningsanordningar. De föreslås därför bli förlagda till ett luftvärns- resp. signalförband.

För att även från andra utgångspunkter än beredskapssynpunkter belysa inverkan av att delar av utbildningen förläggs utanför arméns tekniska skola har ATS 72 studerat alternativen med dels en ny tredelad organisation bestående av arméns tekniska skola, RMS och StabSbS, dels en ny tvådelad organisation omfattande arméns tekniska skola och StabSbS. Kostnadsjämförelserna visar att den årliga besparingen i lönekostnad för en samlad skola i förhållande till motsvarande nuvarande verksamhet exkl. förvaltningsorganisationen uppgår till ca 2,8 milj. kr. i prisläge februari 1972. Motsvarande besparing för en tredelad organisation utgör ca 1,7 milj. kr. och för en tvådelad uppskattningsvis 2,4 milj. kr. Totalkostnaden för nuvarande organisation beräknas till ca 35 milj. kr.

Behovet av lärare står i viss relation till antalet elever. Denna relation växlar inom olika yrkesgrenar beroende på materielens konstruktion och komplexitet. Någon ändring i hittills tillämpade normer föreslås inte. På längre sikt bedöms dock vissa rationaliseringsvinster kunna uppnås bl. a. genom att utnyttja modernare undervisningsutrustning och teknik.

Med hänsyn till den kursverksamhet m. m. som föreslås kan personalbehovet för en samlad arméns tekniska skola beräknas till omkring 225 personer. Detta innebär en besparing i förhållande till nuvarande skolororganisation med 30 befattningar.

Om en sådan samlad skola i förvaltningshänseende ansluts till ett förband når man vidare en nettobesparing av ca 95 befattningar i förvaltningsorganisationen. Vid en tredelad organisation blir motsvarande besparing ca 70 befattningar och vid en tvådelad ca 85.

Rekryteringen av lärare och instruktörer till den samlade skolan bedöms på kort sikt innebära problem. Dessa problem gäller även övriga alternativ fast i något mindre grad. ATS 72 bedömer att det är svårare att rekrytera elever till Östersund än till orter i Mellansverige.

Lokalbehovet för det samlade alternativet uppgår till ca 58 000 m², vilket är ca 4 500 m² mindre än för den tredelade skolan och uppskattningsvis 1 000 m² mindre än för den tvådelade skolan. Kostnadsmässigt innebär detta en skillnad i årshyra om 950 000 resp. 200 000 kr. Den lokalyta som f. n. disponeras för den aktuella tekniska utbildningen uppgår till ca 54 000 m².

Med hänsyn till att RMS och StabSbS av andra skäl kan behöva omlokaliseras, konstaterar ATS 72 att de utbildningsmässiga fördelar och bedömda lägre driftkostnader som blir följden av en samlad skola gör att detta alternativ är att föredra även om det innebär vissa nackdelar från beredskaps- och rekryteringssynpunkt.

Överbefälhavaren föreslår att en centraliserad arméns tekniska skola organiseras.

Organisationsförslag

Arméns tekniska skola föreslås få en organisation som i princip följer det mönster som avses bli tillämpat vid strukturförändringar vid arméns förband.

Överbefälhavaren föreslår att skolan under en skolchef organiseras på fem enheter, nämligen en centralavdelning, en utbildningsavdelning, en utbildningsbataljon, en teknisk kursavdelning och en försöksavdelning.

Centralavdelningen utgör skolchefens stabsorganisation och omfattar bl. a. personaldetalj och underkassa.

Utbildningsavdelningen är skolchefens ledningsorgan och inriktas på den långsiktiga utvecklingen och utbildningsplaneringen.

Utbildningsbataljonen skall ansvara för den militära utbildningen som utgör en väsentlig del av de värnpliktiga elevernas utbildning.

Tekniska kursavdelningen skall ansvara för den tekniska utbildningen och föreslås bestå av tre linjer, motor-, vapen- och telelinjen.

Försöksavdelningen skall svara för utprovning av viss materiel, utformning av reparationsmetoder o. d.

Med ledning av bedömda förändringar i utbildningsbehov och utbildningsinriktning beräknas elevantalet vid skolan till ca 550 enligt följande sammanställning.

Utbildning	Elevantal
Teknikerskola 1	123
Teknikerskola 2	85
Arméverkmästarskola	25
Arméingenjörsskola	25
Värnpliktiga tekniker vid luftvärnet	77
Värnpliktiga mekaniker	212

Till det i sammanställningen angivna elevantalet kommer speciella materielkurser och repetitionskurser för värnpliktig reparationspersonal inom luftvärns- och signallinjerna med i medeltal 115 elever per månad. Sammanfattningsvis skulle skolan få en elevgenomströmning på ca 1 800 elever per år, varav ca 600 samtidigt skulle undervisas vid skolan. Detta ger totalt ca 134 000 utbildningsdagar per år, vilket skall jämföras med nuvarande ca 133 000.

Förlägningsbehovet uppgår till ca 380 platser för värnpliktiga i kasernförläggning. Även ett elevhotell behövs för att förlägga teknikerskola 2 och arméverkmästarskolan eftersom eleverna vid dessa skolor har rätt till förläggning och förplägnad. Totalt skulle skolan vid det samlade alternativet behöva 210 förlägningsplatser. 60 föreslås dock förläggas i kasern.

Den utbildning som i dag bedrivs vid de centrala skolorna kräver en

stor mängd krigsmateriel. Om utbildningen samlas till Östersund, som ligger i ett så relativt materielfattigt militärområde som Nedre Norrlands, kommer mobiliseringssäkerheten att påverkas om inte särskilda åtgärder vidtas. Dessutom måste materiel lånas från andra militärområden och från krigsförband på långt avstånd från skolan i större utsträckning än f. n. ATS 72 föreslår att utbildningsmateriel skall tillföras främst från militärområdet och ersättningsreserven. Dessutom föreslås viss nyanskaffning till en uppskattad kostnad av 5–12 milj. kr. beroende på vilket organisatoriskt alternativ som väljs. Överbefälhavaren anser att materielbehovet vid skolan hellre bör tillgodoses genom att ersättningsreserven utnyttjas än att mobiliseringsgrupperingen ändras. Om viss stridsfordonsutbildning enligt förslaget lokaliseras till pansarförband, kan behovet av stridsfordonsmateriel täckas utan att mobiliseringssäkerheten går ned. Behovet av övrig fordonsmateriel, pjäsmateriel m. m. kan täckas utan att beredskapen minskar. Detta är emellertid inte utan särskilda åtgärder fallet med viss luftvärns- och signalmateriel. Behovet av denna materiel måste täckas dels genom anskaffning av särskild utbildningsmateriel, dels genom att i större utsträckning än nu utnyttja materiel ur ersättningsreserven. För luftvärnets vidkommande kan alternativt ytterligare ett förband mobiliseras i Nedre Norrlands militärområde. Materielen skulle därvid ställas i förråd i närheten av skolan. Detta skulle dock förlänga inryckningstiden och innebära investeringskostnader för nya mobiliseringsförråd om ca 1,5 milj. kr.

Av kostnadsskäl bör arméns tekniska skola enligt ATS 72 i förvaltningshänseende anslutas till ett förband i Östersund. Vidare föreslås skolan bli samlokaliserad med den föreslagna förvaltningsskolan för försvaret. Därvid skulle viss service kunna skötas gemensamt för de bägge skolorna. Om arméns tekniska skola skall sköta de gemensamma funktionerna och ge service åt en förvaltningsskola behövs ytterligare nio befattningar i organisationen. I förhållande till om skolorna skulle ha dessa funktioner var för sig innebär detta dock en besparing med sju befattningar. Överbefälhavaren föreslår att frågan om denna gemensamma verksamhet tas upp i samband med ställningstagande till förvaltningsskolan.

I anslutning till denna samordningsfråga påpekar överbefälhavaren att Östersund i prop. 1973:75 framhölls som en av de orter där större rationaliseringsvinster borde kunna nås genom att stabs- och förvaltningsresurserna samordnas i högre grad än vad som nu är fallet. Stabs- och förvaltningsresurserna bör enligt överbefälhavaren så långt som möjligt vara gemensamma för hela garnisonen. Överbefälhavaren avser därför att klarlägga samordningen inte bara mellan arméns tekniska skola och förvaltningsskolan utan också inom hela Östersunds garnison.

Övergångsåtgärder

Den föreslagna arméns tekniska skola har en sådan omfattning att det både med hänsyn till lokalanskaffningen för skolan och kommunens möjligheter att förse skolan med samhällsservice bedöms lämpligt att företa flyttningen i två etapper. Med hänsyn till den tid som behövs för byggnadsverksamhet m. m. bör den andra etappen genomföras ett år efter den första.

För att inte orsaka allvarliga avbrott i utbildningen vare sig före eller efter en flyttning till Östersund bedöms det nödvändigt att i ett tidigt skede successivt bygga upp den organisation som skall verka på den nya platsen. Detta bör enligt överbefälhavaren genomföras av den personal som senare skall ha ansvaret för verksamheten.

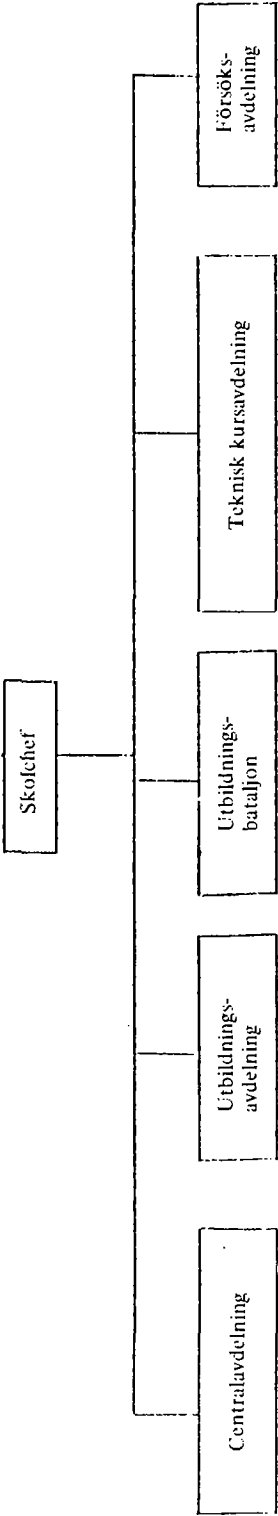
Mot bakgrund av tidsförhållandena m. m. föreslås att TygS tekniska del ombildas till arméns tekniska skola den 1 januari 1977 i nuvarande TygS lokaler och att en chef tillsätts för skolan från samma tidpunkt. Skolan föreslås därefter successivt bli omorganiserad på sådant sätt att den tekniska utbildningen vid TygS kan flytta direkt till Östersund hösten 1979. Vid denna tidpunkt bör även tidigare nämnda kurser för pjäs- och bandtraktormekaniker vid A 4 och A 6 tillföras arméns tekniska skola. Resterande verksamhet, dvs. nuvarande RMS och den tekniska delen av StabSbS verksamhet, bör om möjligt flytta till Östersund i anslutning till TygS-delen, dock senast i en andra etapp sommaren 1980. När även denna verksamhet har flyttats till Östersund, skulle arméns tekniska skola enligt överbefälhavarens förslag vara organiserad enligt den principorganisation som framgår av följande sammanställning (intagen på s. 27).

Finansiering

Beträffande finansieringsfrågan erinrar överbefälhavaren om att riksdagen (prop. 1962:190, SU 1962:191, rskr 1962:403) har beslutat att de kostnader som kunde uppkomma genom flyttning av den militära verksamheten från Järvafältet borde läggas utanför den ekonomiska ram som kunde komma att fastställas för det militära försvaret.

Överbefälhavaren hävdar att lokaliseringen av arméns tekniska skola är regionalpolitiskt betingad och att flyttningen av TygS, som enligt överbefälhavaren är förutsättningen för förslaget om samordning av flera skolor, har sin grund i utrymningen av Järvafältet. Överbefälhavaren anser därför att hela investeringskostnaden i Östersund och den merkostnad för driften som lokaliseringen innebär skall läggas utanför det militära försvarets ekonomiska ram.

Överbefälhavarens förslag till principorganisation av arméns tekniska skola

Föredraganden

Inledning

Riksdagen (prop. 1971:29, InU 1971:15, rskr 1971:196) har beslutat att arméns tekniska skola skall förläggas till Östersund om den organiseras. Min företrädare uppdrog i oktober 1971 åt överbefälhavaren att i avvaktan på beslut om att inrätta skolan komma in med förslag till organisation m. m. av en arméns tekniska skola.

Överbefälhavaren har i juni 1972 överlämnat ett sådant förslag. Förslaget har sedermera kompletterats i juni 1973 och i februari 1975.

Nuvarande ordning

Civilmilitära tekniker vid armén benämns armétekniker resp. arméverkmästare. De ingår tillsammans med arméingenjörer i tygtekniska kåren. I denna kår finns f. n. ca 1 280 befattningar för armétekniker och arméverkmästare och ca 160 befattningar för arméingenjörer.

Utbildning av armétekniker sker på tre huvudlinjer: motorlinje, vapenlinje och telelinje. Dessa indelas i sin tur i yrkesgrenar. Utbildningen sker på två olika vägar, dels en treårig utbildningsgång, dels en tvåårig för telelinjens luftvärnsyrkesgrenar.

Efter avslutad utbildning kan arméteknikern genomgå vidareutbildning dels i form av särskilda kurser, dels genom utbildning till arméverkmästare. Arméteknikern kan även få utbildning till arméingenjör genom studier vid fyraårig gymnasieskola och kadettskola. Uttagning till arméingenjörsutbildning sker dock som regel i samband med inskrivningen.

Den tekniska utbildningen vid armén sker främst vid tygförvaltnings-skolan (TygS) i Sundbyberg, arméns stabs- och sambandsskola (StabSbS) i Uppsala och arméns radar- och luftvärnsmekanikerskola (RMS) i Göteborg. Mekanikerutbildning av värnpliktiga anordnas vid flera arméförband.

Vid TygS utbildas armétekniker inom motor- och vapenlinjerna, arméverkmästare och arméingenjörer. Dessutom ordnas särskilda kurser. Totalt omfattade denna verksamhet under läsåret 1974/75 ca 58 500 utbildningsdagar. Skolan som är direkt underställd chefen för armén är organiserad på stabsavdelning, utbildningsavdelning för teknik, förvaltningsavdelning, arméingenjörkadettskola, skolkompani och sjukvårdsavdelning. För den tekniska utbildningen vid TygS är personal motsvarande ca 155 heltidsanställda engagerade. TygS ligger i Sundbyberg på Rissneområdet men disponerar även vissa lokaler inom Solvallaområdet. Mark och byggnader hyrs av Sundbybergs kommun enligt ett avtal som löper ut i september 1979.

Vid mekanikerskolan som är en del av StabSbS utbildas armétekniker på telelinjens signalyrkesgren och värnpliktiga mekaniker. Vid skolan anordnas även teletekniska materielkurser. Totalt omfattade utbildningen för

läsåret 1974/75 ca 28 000 utbildningsdagar. StabSbS ligger vid och är underställd Upplands regemente (S 1). Skolan är organiserad på en stabs- och planeringsavdelning, en försöksavdelning samt fem underskolor, nämligen stabsskolan, tolkskolan, sambandskolan, mekanikerskolan och signal-skyddsskolan. Den tekniska utbildningen som främst sker på mekanikerskolan tar omräknat till heltidsanställda ca 50 personer i anspråk. S 1 skall enligt beslut av riksdagen (prop. 1974:50, FöU 1974:25, rskr 1974:270) omlokaliseras till Enköping.

Liksom vid StabSbS utbildas armétekniker inom telelinjen vid RMS. Vid denna skola utbildas även värnpliktiga tekniker och mekaniker. Vidare anordnas materiel- och specialkurser. Utbildningen omfattar ca 44 800 utbildningsdagar per läsår. RMS är underställd Göta luftvärnsregemente (Lv 6) och ligger i anslutning till detta regemente. I skolan ingår stab/skolexpedition, utbildningsavdelning, skolkompani, utbildningsverkstad och försöksavdelning. För skolans verksamhet behövs personal motsvarande ca 100 heltidsanställda.

Vid Norrlands artilleriregemente (A 4) i Östersund och Smålands artilleriregemente (A 6) i Jönköping organiseras skolor för värnpliktiga pjäsme- kaniker och vid A 6 även skola för värnpliktiga bandtraktormekaniker. För denna utbildning krävs sammanlagt ca 14 personer.

Överbefälhavarens förslag

Överbefälhavaren bedömer att tygtekniska kårens mästare- och tekniker- personal på sikt kan komma att minska. Minskningen påverkar dock inte grundutbildningsbehovet för resp. yrkesgren. Även det framtida behovet av värnpliktig reparationspersonal bedöms vara oförändrat. Nuvarande upp- delning av arméns tekniska utbildning på linjer och yrkesgrenar bör enligt överbefälhavaren behållas. De tekniska skolorna vid armén och deras värd- förband berörs av beslutade eller förutsedda omlokaliseringar. Överbefäl- havaren har därför studerat olika alternativ för att organisatoriskt och ut- bildningsmässigt samordna den tekniska utbildningen inom armén. Över- befälhavaren pekar på vissa nackdelar från beredskaps- och rekryterings- synpunkt med en skola i Östersund men föreslår trots detta att en arméns tekniska skola bildas genom att den nuvarande tekniska utbildningen vid TygS, StabSbS och RMS centraliseras. Till arméns tekniska skola bör föras även den utbildning av värnpliktiga pjäs- och bandtraktormekaniker som f. n. sker vid A 4 och A 6.

I stort innebär förslaget att nuvarande utbildning behålls men samordnas, vilket ger vissa personalbesparingar främst i förvaltningsorganisationen. Överbefälhavaren föreslår att skolan i förvaltningshänseende knyts till ett förband i Östersund. Därmed kan en nettobesparing om ca 125 personer erhållas i förhållande till nu engagerad personal. Totalt beräknas personal- behovet vid skolan till omkring 225 personer. 25 av dessa avses som för-

stärkning av förvaltningsorganisationen vid det förband till vilket skolan föreslås komma att knytas.

Överbefälhavaren tar också upp möjligheten att samordna viss serviceverksamhet för arméns tekniska skola och den av krigsmaktens förvaltningsutbildningsutredning föreslagna förvaltningsskolan. Överbefälhavaren föreslår att dessa bägge skolor samlokaliseras men anser att frågan om den gemensamma verksamheten bör tas upp i samband med ställningstagandet till förvaltningsskolan. I detta sammanhang anmäler överbefälhavaren vidare att han avser att senare lägga fram förslag som syftar till att förbättra samordningen i stabs- och förvaltningshänseende inom hela Östersunds garnison.

Överbefälhavaren föreslår att utbildningsmateriel anskaffas för mellan 5 och 12 milj. kr. Kostnaderna är beroende av i vilken utsträckning mobiliseringsgrupperingen ändras.

Mot bakgrund av bl. a. tidsförhållandena föreslår överbefälhavaren att TygS tekniska del ombildas till arméns tekniska skola den 1 januari 1977 i nuvarande TygS lokaler och att en chef för skolan tillsätts från samma tidpunkt. Skolan föreslås bli successivt organiserad så att den tekniska utbildningen vid TygS kan flytta direkt till Östersund hösten 1979. Övrig verksamhet som enligt överbefälhavarens förslag skall ingå i den tekniska skolan föreslås bli flyttad på samma gång som TygS eller senast i en andra etapp ett år senare. När även denna verksamhet har samlats till Östersund föreslås arméns tekniska skola vara organiserad enligt den principorganisation som framgår av en tidigare redovisad sammanställning (intagen på s. 27).

Beträffande kostnaderna för investeringar i Östersund i samband med att skolan organiseras samt de merkostnader för driften av den tekniska utbildningen som uppstår genom denna lokalisering hävdar överbefälhavaren att dessa bör läggas utanför det militära försvarets ekonomiska ram. Som stöd för denna uppfattning hänvisar överbefälhavaren till riksdagens beslut (prop. 1962:190, SU 1962:191, rskr 1962:403) i samband med frågan om Järvafältets framtida utnyttjande.

Ställningstaganden

Överbefälhavaren har enligt min mening redovisat bärande skäl för att den tekniska utbildningen vid armén bör föras samman. Den föreslagna organisationen följer i princip det mönster som tillämpas vid övriga strukturförändringar inom armén och bör enligt min mening kunna ligga till grund för ett principbeslut i frågan. Mot denna bakgrund förordar jag att en arméns tekniska skola inrättas genom att TygS, mekanikerskolan vid StabSbS och RMS huvuddel slås samman. Till den nya skolan bör vidare föras den utbildning av värnpliktiga mekaniker som nu bedrivs vid A 4 och A 6.

I enlighet med det riksdagsbeslut jag tidigare har nämnt bör arméns tek-

niska skola lokaliseras till Östersund. Detta innebär en betydande lokaliseringseffekt för denna kommun och den omgivande regionen.

Personalbehovet för arméns tekniska skola står i visst förhållande till utbildningens omfattning. I stort innebär överbefälhavarens förslag att den nuvarande tekniska utbildningen vid armén behålls men samordnas till en skola. Detta gör att antalet utbildningsdagar inte ändras i någon större omfattning. Beträffande antalet personer som direkt sysselsätts i undervisningen kan därför besparingar ske enbart till följd av samordnings- och samläsningsmöjligheter. I förvaltningsorganisationen ger samordningen till en skola betydande besparingar.

Överbefälhavaren har angett personalbehovet för skolan till omkring 200 personer. Dessutom beräknas det förband till vilket skolan föreslås bli hänvisad i förvaltningshänseende behöva förstärkas med ca 25 personer. Jag räknar med att arméns tekniska skola i detta hänseende skall falla tillbaka på försvarsområdesförbundet Jämtlands fältjägarregemente (I 5) på samma sätt som övriga förband inom Östersunds garnison. Stabs- och förvaltningsorganisationen bör dock inte fastställas förrän överbefälhavaren närmare har låtit utreda möjligheterna att ytterligare samordna stabs- och förvaltningsresurserna inom garnisonen.

Möjligheterna att samordna arméns tekniska skola med den i annat sammanhang föreslagna förvaltningsskolan för försvarsmakten bör tas till vara. För egen del anser jag att arméns tekniska skola skall svara för gemensamma stödfunktioner för de bägge skolorna.

Betydande förändringar har skett på utbildningsområdet sedan utredningen gjordes. Kursplanerna behöver därför ses över.

För att få ett aktuellt underlag beträffande dimensioneringen av skolan har jag låtit ta fram statistik från tidigare utbildningsår. Vidare har nya beräkningar beträffande rekryteringsbehovet gjorts. På grundval av dessa uppgifter bedömer jag nu att det genomsnittliga antalet elever kommer att uppgå till ca 635.

Vissa av de tänkta kurserna vid skolan kan planeras in så att de inte behöver verka dimensionerande på lokalerna. Detta gäller främst de särskilda kurserna. Med hänsyn till detta bedömer jag att skolan bör dimensioneras för ca 500 elever. Vidare anser jag att även behovet av förläggningsplatser bör kunna minskas i förhållande till förslaget. Antalet förläggningsplatser bör enligt min mening uppgå till ca 350.

Med bl. a. den kompletterande utredningen om stabs- och förvaltningsorganisationen samt översynen av kursplanerna som grund bör det ankomma på regeringen att besluta om skolans detaljorganisation. Nu föreliggande beräkningar bör dock kunna ligga till grund för dimensioneringen av skolan.

Enligt riksdagens beslut (prop. 1972:1 bil. 6 s. 11, FöU 1972:17, rskr 1972:231) skall kostnaderna för att flytta de myndigheter inom försvaret som berörs av den i detta sammanhang beslutade omlokaliseringen av viss statlig verksamhet från Stockholmsområdet (prop. 1971:29, InU 1971:15,

rskr 1971:196) fördelas så att kostnaderna för planerings- och utredningsarbete samt andra förberedelser belastar den militära utgiftsramen medan kostnaderna för erforderliga investeringar, flyttningar och särskilda förmåner för personalen i samband med genomförandet skall beräknas utanför ramen.

Enligt min mening leder samordningen av den tekniska undervisningen inom armén till vissa rationaliseringsvinster, bl. a. genom effektivare undervisning och genom att gemensamma stödfunktioner kan utnyttjas. Mot denna bakgrund anser jag därför att en viss del av de totala investeringskostnaderna bör belasta den militära utgiftsramen. Det belopp som skall tillkomma utanför utgiftsramen bör beräknas dels med hänsyn till den ökade ambition som föranleds av att skolan etableras samt de rationaliseringsvinster som kan påvisas för de enheter som flyttas från Stockholmsområdet, dels med hänsyn till kostnaderna för enheter som flyttas från andra orter än Stockholmsområdet. I övrigt bör kostnaderna för investeringarna ligga utanför den militära utgiftsramen.

Anskaffning av utbildningsmateriel för skolan bör övervägas i samband med de årliga budgetprövningarna.

Jag räknar med att skolan organiseras successivt i huvudsak enligt överbefälhavarens förslag. Med hänsyn till nu gällande tidsförhållanden och möjligheten att få lokaler färdigställda i Östersund måste emellertid tidpunkten för skolans flyttning och slutliga inrättande senareläggas. Som ett första steg bör dock – i enlighet med förslaget – den tekniska delen av TygS ombildas till en arméns tekniska skola den 1 juli 1977. Jag bedömer att skolan kan flytta till Östersund år 1981 och vara helt inrättad år 1982. Det bör ankomma på regeringen att besluta om och vidta de övergångsåtgärder och åtgärder i övrigt som behövs för att genomföra inrättandet av skolan.

Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att

1. godkänna de av mig förordade riktlinjerna för en omorganisation av den tekniska utbildningen vid armén,
2. besluta att en arméns tekniska skola inrättas den 1 juli 1977,
3. bemyndiga regeringen att vidta de övergångsåtgärder och åtgärder i övrigt som behövs för att genomföra inrättandet av skolan.

Utbildning av förvaltningspersonal inom försvarsmakten m. m.

Inledning

I mars 1967 uppdrog Kungl. Maj:t åt överbefälhavaren att utreda krigsmaktens förvaltningsutbildning. Utredningen redovisades i juni 1969. Huvudpunkterna i förslaget var att utbildningen av officerare (numera regementsofficerare) i förvaltningstjänst skulle äga rum vid militärhögskolan (MHS) i Stockholm medan övrig förvaltningsutbildning skulle genomföras vid en ny, för krigsmakten gemensam förvaltningsskola i Stockholm. Intendenturförvaltningsskolan (IntS) och berörda delar av tygförvaltningsskolan (TygS) föreslogs successivt bli avvecklade.

Remissinstansernas syn på utredningsförslaget gick starkt isär, särskilt i fråga om vilka personalkategorier som borde omfattas av utbildningen, var utbildningen av regementsofficerare skulle äga rum samt vart förvaltningsskolan skulle lokaliseras. 1971 års riksdag beslöt (prop. 1971:29, InU 1971:15, rskr 1971:196) att en eventuell förvaltningsskola skulle lokaliseras till Östersund. Frågan om utbildningens organisation liksom utbildningens innehåll och utformning behövde därför utredas ytterligare. För att genomföra denna utredning bemyndigade Kungl. Maj:t i februari 1971 sin företrädare att tillkalla en sakkunnig¹.

Den sakkunnige, som antog benämningen krigsmaktens förvaltningsutbildningsutredning (KFU; Fö 1971:01), överlämnade i augusti 1974 sitt huvudbetänkande (SOU 1974:51 och 52) Utbildning i förvaltning inom försvaret.

Yttrande över betänkandet har avgetts av överbefälhavaren – efter hörande av chefen för armén, chefen för marinen, chefen för flygvapnet, chefen för försvarets intendentkår och militärbefälhavaren för Nedre Norrlands militärområde – försvarets civilförvaltning, försvarets sjukvårdsstyrelse, fortifikationsförvaltningen, försvarets materielverk, försvarets forskningsanstalt, värnpliktsverket, militärhögskolan, försvarets gymnasieskola, intendenturförvaltningsskolan, försvarets brevskola, civilförsvarsstyrelsen, försvarets rationaliseringsinstitut, försvarets centrala arbetarskyddsnämnd, försvarets centrala företagsnämnd, försvarets personalvårdsnämnd, försvarets skolnämnd, Stiftelsen Gällöfsta kurscentrum, statskontoret, riksrevisionsverket, statens personalnämnd, statens personalutbildningsnämnd, universitetskanslersämbetet som har bifogat yttranden av rektorsämbetena vid universiteten i Uppsala och Umeå samt styrelsen för universitetsutbildningen och socialhögskolan i Östersund, utrustningsnämnden för universitet och högskolor, skolöverstyrelsen, arbetsmarknadsstyrelsen, arbetarskyddsstyrelsen, delegationen för förvaltningsdemokrati, länsstyrelsen i Jämtlands län, Öster-

¹ Organisationsdirektören Folke Nihlfors

sunds kommun, Tjänstemännens centralorganisations statstjänstemannasektion (TCO-S) som har överlämnat ett gemensamt yttrande av Försvarets civila tjänstemannaförbund, Kompaniofficersförbundet och Plutonsofficersförbundet, Statstjänstemännens riksförbund (SR), Sveriges akademikers centralorganisation (SACO) samt Statsanställdas förbund (SF).

I juni 1968 bemyndigade Kungl. Maj:t sin företrädare att tillkalla sakkunniga¹ för att utreda vissa personalfrågor m. m. inom tyg- och intendenturmaterielförvaltningsområdet. De sakkunniga antog benämningen 1968 års personalkategoriutredning (PKU; Fö 1969:16).

I november 1972 utvidgades utredningens uppdrag till att omfatta även civil-, sjukvårds- och fortifikationsförvaltningsområdena. Utredningen överlämnade i augusti 1973 ett delbetänkande (SOU 1973:38) med förslag till grundläggande principer för personalsammansättning och personalutveckling inom försvarsmaktens förvaltningsverksamhet utom i de delar som hade behandlats i utredningens första delbetänkande (SOU 1972:3) Personal för tyg- och intendenturförvaltning. Utredningens förslag omfattade även kunskapskrav m. m. som bör ställas på förvaltningspersonalen i skilda fack och funktioner.

I ett tredje delbetänkande (Ds Fö 1974:3), som överlämnades i april 1974, lämnades förslag till principer för personalsammansättning och personalutveckling inom facket hälso- och sjukvård. Med detta tredje delbetänkande var utredningens uppdrag slutfört.

Yttrande över de sist avlämnade betänkandena har avgetts av överbefälhavaren – efter hörande av chefen för armén, chefen för marinen, chefen för flygvapnet och chefen för försvarets intendentkår – försvarets civilförvaltning, försvarets sjukvårdsstyrelse, fortifikationsförvaltningen, försvarets materielverk, försvarets forskningsanstalt, värnpliktsverket, militärhögskolan, försvarets gymnasieskola, intendenturförvaltningsskolan, civilförsvarsstyrelsen, försvarets rationaliseringsinstitut, försvarets centrala arbetarskyddsnämnd, statskontoret, riksrevisionsverket, statens personalnämnd, statens personalutbildningsnämnd, arbetarskyddsstyrelsen, Statsanställdas förbund (SF), Tjänstemännens centralorganisations tjänstemannasektion (TCO-S) som överlämnat yttranden av Försvarets civila tjänstemannaförbund och Svensk sjuksköterskeförening samt gemensamt yttrande av Kompaniofficersförbundet och Plutonsofficersförbundet, Statstjänstemännens riksförbund (SR) samt Sveriges akademikers centralorganisationer (SACO) som bifogat yttranden av Sveriges läkarförbund, Sveriges tandläkarförbund och Sveriges farmaceutförbund.

Yttrande har också sänts in av fortifikationsförvaltningens tjänstemannaförening och SACO/SR-föreningar.

Nuvarande förvaltningsutbildning

Förvaltningsutbildning av militär personal bedrivs f. n. såväl inom försvarets fasta skolorganisation som vid utbildningsanstalter utanför försvaret.

¹ F. d. överdirektören Curt Curtman, ordförande, överdirektören Folke Skoglund och generaldirektören Lars Ljunggren

Tillfälliga kurser och enskild korrespondensutbildning förekommer också. I den fasta skolorganisationen ingår IntS och TygS som båda ligger i Stockholmsområdet. Viss förvaltningsutbildning förekommer även vid bl. a. MIIS, arméns underhållsskola (US) i Skövde, försvarets brevskola (FBrevS) och Stiftelsen Gällöfsta kurscentrum.

I den obligatoriska utbildningen till och som officer ingår förvaltningsutbildning i begränsad omfattning. Vid övergång från trupptjänst till förvaltningstjänst genomgår regementsofficerare en tvåårig vidareutbildning vid IntS eller TygS. Där får även kompaniofficerare före övergång till förvaltningstjänst vidareutbildning under ca ett år. Plutonsofficerarnas vidareutbildning för förvaltningstjänst har hittills främst bestått av kompaniadjutantutbildning vid armén om ca fyra veckor. Utbildning för reservpersonal och värnpliktig personal om två till fem veckor anordnas vid behov.

Den civilmilitära personalens förvaltningsutbildning är f. n. mycket begränsad.

Vidareutbildningen och fortbildningen för civil personal har liten omfattning. En viss ökning har skett på senare år, bl. a. genom att särskilda utbildningsenheter inrättats vid vissa myndigheter.

Krigsmaktens förvaltningsutbildningsutredning (KFU)

Förslag till förvaltningsutbildning

Förvaltningsbegreppet har inom försvaret en annan innebörd än inom den offentliga sektorn i övrigt. I förvaltningsreglementet för försvarsmakten anges att förvaltning har till ändamål att tillgodose försvarsmaktens behov av fast och lös egendom samt andra nyttigheter. Förvaltning är teknisk och ekonomisk verksamhet som främst rör anskaffning, förvaring m. m. av egendom samt tillhandahållande och redovisning av andra nyttigheter som förplägnad, förläggning m. m.

Den personal som i sin verksamhet är inriktad på förvaltning som den nyss har beskrivits tillhör framför allt de kategorier som ingår i försvarets intendentkår.

KFU har i sitt betänkande använt ett vidare begrepp för förvaltning inom försvaret. Med förvaltning avser utredningen den del av statlig förvaltning som utövas av myndigheter inom fjärde huvudtiteln. Utredningen menar med förvaltningsutbildning inom försvaret den utbildning som gör kursdeltagaren lämpad att verka inom någon gren av förvaltningen inom försvaret i dess helhet. Från utredningsuppdraget undantar KFU sådan utbildning som är rent militär, teknisk, medicinsk etc., om den inte utgör ett led i den berörda personalens förvaltnings-, underhålls- och miljökunande.

Utredningen redovisar att målgrupperna för förvaltningsutbildning, fördelade på personalkategorier, utgörs av 3 100 militära, 1 500 civilmilitära och 25 800 civila tjänstemän. KFU konstaterar vidare att den förvaltningsutbildning som genomfördes under utbildningsåret 1972/73 var ojämnt fördelad på kategorierna. För den militära personalen var det ofta fråga om

en omfattande vidareutbildning vid övergång till förvaltningstjänst medan civilmilitär och civil personal främst fick begränsad fortbildning.

Användningen av plutonsofficerare i förvaltningstjänst har ökat beroende på höjd pensionsålder och organisationsförändringar. Detta medför att utbildningen av denna personalkategori behöver öka.

I sina grundläggande överväganden framhåller KFU bl. a. att den utveckling som har ägt rum inom det allmänna skolväsendet också har betydelse för förvaltningsutbildningen inom försvaret. Vidare kan en ökad kapacitet för civil högskoleutbildning i Östersund i framtiden komma att gynna en samverkan mellan civila och militära utbildningsanstalter där.

Enligt direktiven skulle KFU särskilt beakta möjligheterna att skapa en integrerad utbildning för samtliga personalkategorier. Utbildning kan enligt utredningen i princip vara integrerad om deltagarna i stort sett har samma utbildningsförutsättningar och om delar av olika kurser stämmer överens.

Översynen av den militära befälsordningen bedöms även ge underlag för att öka integrationen i utbildningen.

Utredningen anser att principen bör vara att varje förvaltningskurs skall stå öppen för alla, oavsett personalkategori. Härigenom kan utbildningsbehov i viss mån tillgodoses även för anställda som tillhör mycket små målgrupper.

KFU grupperar ämnena inom förvaltningsutbildningen under fyra huvudrubriker, nämligen
försvarsspecifika ämnen,
personaladministrativa ämnen,
förvaltningsadministrativa ämnen och
basämnen jämte materiel- och materielvårdskunskap.

Utredningen behandlar också vissa utbildningstekniska och utbildningsmetodiska frågor. Utredningen ställer sig bl. a. avvisande till s. k. förpraktik men förordar en effektivare färdighetsträning. Genom systematiskt genomförd återkommande eller varvad utbildning säkerställs sambandet mellan teori och praktik.

I fråga om förvaltningsutbildningens lönsamhet konstaterar KFU att det är mycket svårt att bestämma utbildningens produktionsvärde. Enligt utredningen visar dock alla tillgängliga undersökningar att investering i utbildning lönar sig.

De utbildningstekniska och utbildningsmetodiska frågor samt förslag till förvaltningsutbildning för personal i olika fack och funktioner som utredningen behandlar och redovisar är av sådan art att det ankommer på regeringen att ta slutlig ställning till dem. Jag vill dock redovisa huvuddragen i KFU:s förslag.

För regements- och kompaniofficerare i förvaltningstjänst innebär förslagen i huvudsak att nu gällande utbildningsplaner revideras. Utbildningen för kompaniofficerare i fortifikationstjänst och kameral verksamhet föreslås också bli reviderad. För äldre plutonsofficerare föreslås bl. a. en grundläggande förvaltningskurs. Den civilmilitära tekniska personalens förvaltnings-

utbildning bör förbättras inom vissa verksamhetsområden. För den stora målgruppen civil personal innebär förslagen flera nyheter, bl. a. inom anskaffningsverksamheten, förrådstjänsten, verkstads- och underhållstjänsten. Förslagen berör också ekonomipersonal, personal inom fortifikations- och byggnadsförvaltning samt inom kameral och administrativ verksamhet.

Enligt utredningen bör varje nyanställd genomgå introduktionsutbildning om 14 timmar som ett komplement till sedvanlig arbetsplatsintroduktion. Utbildningen bör anordnas lokalt och beräknas beröra 2 000–3 000 nyanställda per år vilket motsvarar ca 5 000 elevdagar.

Den grundläggande befattningsutbildningen och vidareutbildningen föreslås totalt omfatta 40 500 elevdagar per år, varav 4 300 avses genomföras på regional nivå. Därtill kommer fortbildning.

Utredningen anser att det genomsnittliga målet för den civila personalens och plutonsofficerarnas förvaltningsutbildning kan sättas till lägst fem dagar – varav fortbildning fyra dagar – per anställd och år. Denna målsättning innebär en inte oväsentlig förbättring, i synnerhet för den civila personalen. Målet är dock inte högre än genomsnittet för statsförvaltningen i övrigt men bör anses utgöra ett riktvärde för resursplaneringen.

Utredningen föreslår att alla kurser anordnas centralt utom de som avser introduktionsutbildning eller introduktion med grundläggande befattningsutbildning inom vissa arbetsområden. För centrala kurser talar enligt KFU att samordning av lärare, lokaler och källmateriel medför lägre kostnader. Även kravet på enhetlig utbildning talar för centrala kurser. Önskemålen om en för samtliga personalkategorier så långt möjligt integrerad förvaltningsutbildning bedöms också bäst kunna tillgodoses genom central kursverksamhet. Som följd av detta redovisas inte något alternativ med en till MHS förlagd förvaltningslinje för regementsofficerare.

De flesta av de föreslagna kurserna är inte bundna till personalkategori. Även de kurser som avses för militär eller civilmilitär personal bör enligt KFU stå öppna för personal från annan kategori med nödvändiga förkunskaper.

KFU uttalar sig för ett ökat medinflytande från personalens sida vid utbildningsplanering m. m. hos samtliga myndigheter. I framtiden bör ett system utformas med fördröjd kursutvärdering. De anställda bör också ha möjlighet att direkt eller genom sina organisationer föra fram förslag och synpunkter på kursutformningen och få möjlighet till inflytande på elevurvalsfrågor.

Förslag till organisation för förvaltningsutbildningen

Utredningen har kommit fram till att den föreslagna centralt anordnade utbildningen bör genomföras vid en central utbildningsanstalt som också skall kunna planera och samordna utbildningen – även den som bör bedrivas regionalt och lokalt.

Inrättandet av en sådan utbildningsanstalt gör det möjligt att använda flera fasta lärare och ger större möjligheter att följa den fortgående utvecklingen på olika utbildningsområden. Utredningen anser att hittillsvarande system med ett stort antal tillfälliga lärare av främst pedagogiska men också administrativa skäl är mindre lämpligt.

Enligt KFU:s mening bör de uppgifter som ankommer på den centrala utbildningsanstalten genomföras av en för försvaret gemensam förvaltnings-skola. Den bör ha ställning som högskola och benämnas försvarets förvaltningshögskola. Skolan bör i enlighet med 1971 års riksdagsbeslut förläggas till Östersund.

KFU anser att förvaltningshögskolan bör få sådana resurser att den effektivt kan planera och samordna verksamheten samt följa utvecklingen inom liknande utbildning utanför försvaret. Skolan bör även kunna utföra vissa specialstudier och åta sig vissa utredningsuppdrag.

Det finns enligt KFU anledning att pröva olika sätt för elevurval. Utredningen anser att en central urvalsnämnd bör finnas vid förvaltningshögskolan.

Arméns tekniska skola – som jag tidigare har redovisat förslag om – föreslås få ansvaret för funktioner som de två skolorna kan bedriva gemensamt om de lokaliseras tillsammans.

KFU förutsätter att stödfunktioner som telefonväxel, städning, värme-central, körcentral, vakthållning m. m. sköts av en eventuell framtida garnisonsförvaltning i Östersund.

Med hänsyn till bl. a. resekostnader o. d. bör enligt utredningen inte all central utbildning i förvaltningshögskolans regi genomföras i Östersund. En del av denna utbildning bör lokaliseras till några andra mera permanenta kursorter inom militärområdena. Som kursorter bör väljas platser som är lämpliga med hänsyn till bl. a. kommunikationer och tillgång på lärare och utbildningsanordningar.

Antalet kursveckor per år i skolans regi beräknas till 700. KFU räknar med att i genomsnitt 400 av dessa genomförs vid förvaltningshögskolan i Östersund. Antalet kurser som pågår samtidigt i hela landet beräknas till 17–18 och totalt under året till 425.

Utredningen räknar med att den centralt bedrivna utbildningen vid skolan kommer att omfatta ca 35 500 lektionstimmar, varav ca 10 500 timmar för den centralt bedrivna fortbildningen. De regionala kurserna i skolans regi beräknas kräva 1 500 lektionstimmar.

KFU anser att utbildningen i största möjliga utsträckning bör skötas av hel- eller deltidstjänstgörande lärare som är fast knutna till förvaltningshögskolan. Lärare, som är verksamma i högskoleutbildningen och den gymnasiala utbildningen i Östersund, bör kunna tas i anspråk för undervisning i vissa ämnen. Det bedöms också som värdefullt om den samlade sakkunskapen hos såväl regionala som lokala, civila och militära myndigheter i Östersund kan komma försvarets förvaltningsutbildning tillgodo. Genom

en sådan samverkan räknar utredningen med att behovet av tillfälliga lärare och föreläsare kan minskas till 10–20 % av det totala behovet av lärare. Utredningen anser således att en stor del av undervisningen i förvaltning kan skötas av civila lärare. Om militär personal anlitas, bör läraruppdraget avse längre tid. De militära lärtjänsterna bör därför inte bli passagetjänster. KFU anser sålunda att en särskild militär lärarkarriär bör övervägas.

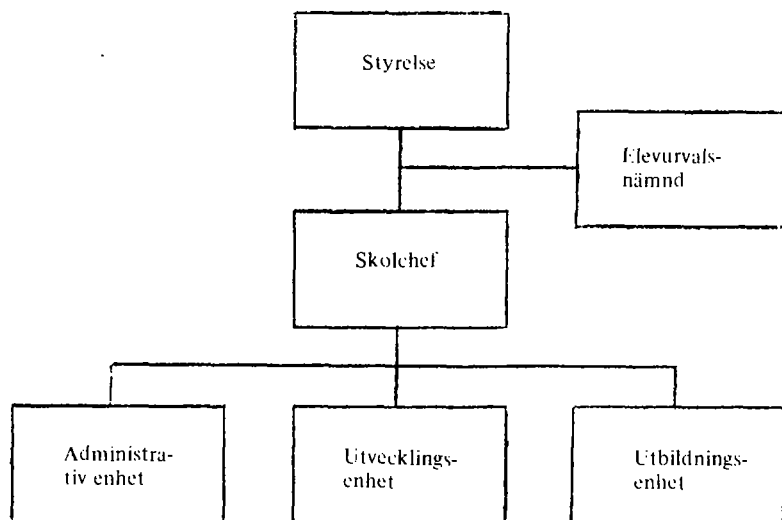
Utredningen föreslår 40 veckors nettoläsår och 21 timmars undervisnings-skyldighet per vecka och lärare. Om insatsen av tillfälliga lärarkrafter sätts till 10 % behövs 28 1/2 heltidstjänster för lärare. Till detta bör läggas ytterligare några lärtjänster för medverkan i lokal och regional utbildning.

Mot bakgrund av den föreslagna utbildningen bedömer KFU lokalbehovet till ca 5 400 m². Därtill kommer undervisningskök och andel i gymnastiksal och restaurang. I fråga om elevbostäder har utredningen haft kontakt med företrädare för Östersunds kommun. Ett särskilt serviceorgan föreslås bli inrättat för att hjälpa elever som själva önskar ordna sin bostadsfråga.

KFU anser att den föreslagna förvaltningshögskolan bör ha en fristående ställning direkt under regeringen. Skolans ledning bör utövas av en styrelse, en elevurvalsnämnd och en skolchef. Styrelsen bör bestå av nio personer, av vilka skolchefen är en. Samtliga bör förordnas av regeringen som också utser ordförande och vice ordförande. En av styrelseledamöterna föreslås representera statens personalutbildningsnämnd, tre företrädare de statsanställdas huvudorganisationer LO, SACO/SR och TCO, en de anställda vid skolan samt de övriga försvarets myndigheter. I elevurvalsnämnden föreslås utöver skolchefen – ordförande – ingå tre ledamöter som utses av styrelsen. Två av dessa föreslås företrädare personalorganisationerna. Utredningen föreslår att skolan utöver ledningen organiseras på tre enheter, nämligen en administrativ enhet, en utvecklingsenhet och en utbildningsenhet.

Utredningens förslag till skolorganisation i stort framgår av följande figur.

KFU:s förslag till organisation i stort av försvarets förvaltningshögskola

Personalbehovet vid fullt utbyggd organisation beräknas till ca 43 personer. För administrativa funktioner som är gemensamma med arméns tekniska skola tillkommer ca 28 tjänstemän, av vilka mellan 40 och 50 % kan beräknas komma på förvaltningshögskolans andel.

Kostnadsberäkningar

Fortifikationsförvaltningen har uppskattat investeringsbehovet för att bygga den föreslagna förvaltningshögskolan till totalt ca 20 milj. kr. Härtill kommer ca 2 milj. kr. för inredning och inventarier samt del av vissa kostnader för investeringar som är gemensamma för förvaltningshögskolan, arméns tekniska skola och Norrlands artilleriregemente. De sammanlagda årliga kostnaderna för den centralt bedrivna verksamheten beräknas uppgå till 15,3 milj. kr. För den regionala och lokala fortbildningen redovisar utredningen tre alternativ. Kostnaderna härför beräknas till 7, 9,4 resp. 11,7 milj. kr. Underlaget för beräkningarna är dock enligt utredningen i vissa delar osäkert.

De totala årliga kostnaderna uppgår i det av utredningen som lägst angivna alternativet till 22,3 milj. kr. och för övriga alternativ till 24,7 resp. 27 milj. kr. Jämfört med nuvarande utbildningskostnader innebär utredningens förslag en ökning. Utredningen framhåller dock att de nuvarande kostnaderna, som anges till ca 5,5 milj. kr. för budgetåret 1972/73, är för lågt beräknade. De innefattar nämligen inte lärarlöner annat än i ett fåtal fall och kursomkostnaderna redovisas som synnerligen låga på grund av brister i redovisningssystemet. Elevernas rese- och traktamentskostnader ingår inte heller eftersom dessa f. n. betalas av elevernas egna myndigheter.

De redovisade kostnaderna är beräknade i pris- och löneläge 1973.

Genomförande

KFU:s förslag att inrätta en försvarets förvaltningshögskola innebär att förvaltningsutbildningen vid IntS och TygS kan avvecklas. Den kvartermästarutbildning som f. n. genomförs vid US i Skövde föreslås bli flyttad till förvaltningshögskolan och ingå i intendentutbildningen för regementsofficerare. Utredningen föreslår att utbildning i fortifikationstjänst för plutons- och kompaniofficerare flyttas till förvaltningshögskolan. Samtidigt aktualiseras frågan om att flytta även regementsofficerarnas motsvarande utbildning till skolan. Denna utbildning sker f. n. vid MHS. Frågan bör utredas särskilt. Den föreslagna ökningen av främst den lokalt bedrivna fortbildningen medför att förvaltningshögskolan behöver genomföra denna eller biträda med utbildning av lärare m. m. Utredningen bedömer att myndigheternas egna organ för personalutbildning inte kan slopas eller minskas vid en utökad central förvaltningsutbildning. Detta bör dock utredas särskilt.

KFU föreslår vissa övergångsåtgärder för tiden mellan beslut om att inrätta

förvaltningshögskolan och den tidpunkt då skolan kan utnyttjas effektivt. Enligt utredningen bör bl. a. åtgärder vidtas för att minska eftersläpningen i den civila personalens utbildning. Kursernas utformning m. m. vid IntS bör anpassas till de kursförslag utredningen har lagt fram. IntS bör vidare genomföra den utbildning som enligt förslaget bör sättas igång innan förvaltningshögskolan står färdig.

Utredningen redovisar även ett antal frågor som har aktualiserats under utredningsarbetet och som bör utredas närmare, bl. a. administrativ utbildning av högre chefer och personaltjänstutbildning inom försvaret.

Utredningen anser att vissa övriga frågor bör utredas av en särskild nämnd bestående av sju ledamöter. I nämnden föreslås IntS bli representerad. Tre ledamöter bör utses av personalorganisationerna. Nämnden bör enligt utredningen få möjlighet att bedriva viss försöksverksamhet. Vidare föreslås att nämnden får i uppdrag att utarbeta bl. a. förslag till instruktion, budget m. m. för skolan. Den bör även få ta i anspråk viss personal som kan omplaceras från intendentkårstaben.

Remissyttrandena

Förslag till förvaltningsutbildning

Remissinstanserna delar i stor utsträckning KFU:s uppfattning att en samordning och utökning av förvaltningsutbildningen inom försvaret är angelägen. De allmänna principerna för förvaltningsutbildningens framtida utformning och omfattning biträds till stora delar.

Att förbättra utbildningsbetingelserna för den civila och den civilmilitära personalen är enligt flera remissinstanser angeläget.

I vissa fall anser dock remissinstanserna att utredningens förslag måste arbetas om. Sålunda avstyrker *överbefälhavaren* och *chefen för armén* att utredningens förslag läggs till grund för beslut. *Chefen för marinen* anser att omfattningen av den utbildning som behöver brytas loss ur sitt försvarsgrenssammanhang är överskattad och att behandlade utbildningsproblem till stor del faller inom ramen för det arbete som pågår för att utforma en ny befälsordning. *Chefen för flygvapnet* anser att förvaltningsutbildningen bör ges fastare former i den takt som resurser kan avdelas. *Statens personalutbildningsnämnd* framhåller att utvecklingen går mot ökad samordning mellan de centrala utbildningsinsatanserna.

Flertalet av de militära remissinstanserna framhåller att det vid sidan av utökad utbildning finns andra angelägna behov som kräver ökad andel av försvarsmaktens resurser. Man anför också att det inte har kommit fram att brister i förvaltningsutbildningen skulle vara gränssättande för det produktionsresultat som försvarets myndigheter uppnår.

Utredningen anses inte i tillräcklig grad hava betraktat sambandet mellan

förvaltningsverksamheten och underhållstjänsten. Det hävdas att många anställda måste ha omfattande kunskaper i underhållstjänst för att på ett ändamålsenligt sätt kunna utföra sitt arbete i förvaltningsverksamheten.

Överbefälhavaren, chefen för armén och chefen för intendenturförvaltnings-skolan anser att utredningen har överskattat värdet av den s. k. vertikala integrationen i utbildningen. Man framhåller värdet av att främst anställda i högre befattningar får en utbildning som är samordnad med och påverkad av de högre stabs- och tekniska utbildningslinjerna. *Försvarets materielverk* och *riksrevisionsverket* anser att samordningen mellan högre förvaltningsutbildning och högre taktisk-teknisk utbildning bör utredas ytterligare. *Riksrevisionsverket, SF, TCO-S, skolöverstyrelsen* och *försvarets skolnämnd* ser positivt på förslagen om integrering.

Flera remissinstanser berör frågor om målgruppsbestämning, kravnivåer, modeller för kurs- och ämnesplaner m. m.

Försvarets rationaliseringsinstitut anser att man inte generellt kan utgå från att utbildningsinsatser är lönsamma, vilket utredningen har gjort.

Flera remissinstanser framhåller att man vid ett genomförande av KFU:s förslag måste beakta det utredningsarbete som genomförs av den under hösten 1974 tillsatta utredningen om den statliga personalutbildningens fortsatta inriktning och organisation. I samband därmed framförs att utbildning som genomförs i försvarsmaktens regi bör vara sådant som inte kan erhållas inom det allmänna undervisningsväsendet eller genom kurser m. m. som i övrigt anordnas utanför försvaret. *Försvarets rationaliseringsinstitut* och *statens personalnämnd* anser dock att nämnda utredning inte hindrar att beslut fattas om den försvarsspecifika utbildningen. *Statskontoret* anser att principbeslut i enlighet med utredningens förslag bör anstå i avvaktan på resultaten av utredningen om statlig personalutbildning. De delar som kan genomföras utan att binda den utredningen bör genomföras snarast i samråd med statens personalutbildningsnämnd. Avvikande uppfattning till förmån för utredningens förslag anmälades av fyra av de fem som deltog i den slutliga handläggningen av statskontorets yttrande. *Riksrevisionsverket* anser att nämnda utredningsarbete inte hindrar att KFU:s förslag genomförs. Den samordning som behövs kan ske successivt.

Ett genomgående drag i remissinstansernas syn på kursförslagen är att den kartläggning och systematisering som utredningen har gjort är värdefull. De utbildnings- och kurspaket som KFU redovisar utgöra sammanställning som kan ligga till grund för fortsatta bedömningar och överväganden.

Remissinstanserna betonar att det är nödvändigt att myndigheterna bereds tillfälle att fortlöpande påverka utbildningens innehåll och omfattning.

Flertalet remissinstanser bekräftar önskvärdheten av utökad utbildning. Utredningens förslag anses emellertid vara så omfattande att de i vissa av-

seenden inte bör genomföras eller bör ses som mål först på lång sikt. *Överbefälhavaren* pekar på att flera av de föreslagna kurserna saknar motsvarighet i dag. Utökningen anses inte vara tillfredsställande analyserad.

De av KFU angivna riktvärdena för resursplaneringen för fortbildningen och de olika alternativen vid kostnadsberäkningarna har föranlett uttalanden från flertalet remissinstanser att någon norm för fortbildningens framtida omfattning inte bör fastställas. Man framhåller att utredningen inte har konkreta förslag till innehåll i denna utbildning och att fortbildningen först och främst är en angelägenhet för den myndighet som personalen tillhör.

Överbefälhavaren och *chefen för marinen* motsätter sig att den högre intendentutbildningen flyttas till Östersund. Den högre förvaltningsutbildningen bör i stället bedrivas vid MHS på grund av utbildningens nära samband med den högre taktiska och tekniska utbildning som bedrivs där. Samma ståndpunkt intas av *chefen för militärhögskolan* och *chefen för intendenturförvaltningskolan*. *Chefen för försvarets intendentkår* och *försvarets materielverk* har liknande synpunkter och anser att det bör utredas ytterligare om inte en förvaltningslinje för regementsofficerare bör inrättas vid MHS.

Viss del av regementsofficerarnas förvaltningsutbildning bör enligt *chefen för armén* och *chefen för intendenturförvaltningskolan* även i fortsättningen bedrivas vid US.

Huvuddelen av övrig förvaltningsutbildning som nu sker vid IntS och delvis vid TygS samt kurser som genomförs vid försvarets materielverk bör enligt *överbefälhavaren* och *chefen för marinen* förläggas till en Östersundsavdelning av MHS. Också *försvarets materielverk* anser att den övriga förvaltningsutbildningen bör förläggas till Östersund genom att IntS och TygS omlokaliseras. *Chefen för försvarets intendentkår* anser att annan förvaltningsutbildning än regementsofficersutbildning bör lokaliseras till Frösunda.

Försvarets rationaliseringsinstitut anser att en förvaltningslinje och en facklinje bör inrättas vid MHS och lokaliseras till Östersund.

Överbefälhavaren och *chefen för marinen* motsätter sig den föreslagna undersökningen om förutsättningarna för att lokalisera den högre fortifikatoriska utbildningen till Östersund. I likhet med *chefen för armén*, *fortifikationsförvaltningen*, *chefen för militärhögskolan* och *SR* anser dessa myndigheter att den fortifikatoriska utbildningen för regementsofficerare även i fortsättningen bör genomföras vid MHS.

Militärbefälhavaren för Nedre Norrlands militärområde biträder utredningens förslag att förlägga fortifikatorisk utbildning för kompani- och plutonsofficerare till Östersund. Den fortifikatoriska utbildningen för civil personal bör genomföras lokalt. Enligt *fortifikationsförvaltningen* kan det ifrågasättas om inte den fortifikatoriska utbildningen för plutonsofficerare bör genomföras av och vid fortifikationsförvaltningen för att säkerställa att utredningen blir helt aktuell. *TÇO-S* anser att lokaliseringen av den fortifikatoriska utbildningen bör utredas ytterligare. Eventuellt bör utbildningen förläggas till Stockholm.

Statens personalutbildningsnämnd anser att centrala kurser bör anordnas endast som komplement till annan utbildning. Nämnden framhåller också att de lokala utbildningsresurser som f. n. finns inte kan reduceras om utredningens förslag genomförs.

Kritik mot den föreslagna centraliseringen av vissa kortare kurser anförs av *chefen för intendenturförvaltningskolan* som också anser att lokaliseringen av vissa kurser bör utredas särskilt. *Försvarets sjukvårdsstyrelse* framhåller att det kan finnas behov av att en fackmyndighet i viss utsträckning anordnar kurser, även om utredningens förslag genomförs.

Den utbildning som kan bli aktuell för det av personalkategoriutredningen föreslagna underhållsbefälet bör enligt *försvarets rationaliseringsinstitut* förläggas till Skövde, där trängutbildning av betydande omfattning redan sker.

Försvarets personalvårdsnämnd och *försvarets skolnämnd* delar KFUs syn på värdet av ökat personal- och elevinflytande på utbildningsplanering och elevurval. TCO-S noterar med tillfredsställelse utredningens positiva inställning till vidgat personalinflytande. *Försvarets centrala företagsnämnd* biträder utredningens syn på vidgat medinflytande vid utbildningsinventering. *Skolöverstyrelsen* anser att utredningens önskemål om vidgat elevinflytande är särskilt angeläget.

Förslag till organisation för förvaltningsutbildningen

Utredningens förslag om en gemensam utbildningsanstalt för förvaltningsutbildningen biträds av *skolöverstyrelsen*, *länsstyrelsen i Jämtlands län*, *Östersunds kommun*, TCO-S och *försvarets skolnämnd*.

Flera av de övriga remissinstanserna har tillstyrkt ett inrättande men med vissa förbehåll. Sälunda tillstyrker *chefen för flygvapnet* förslaget under förutsättning att utvecklingen sker stegvis. *Statens personalnämnd* förutsätter att skolan skall ingå som en del i den statliga administrativa utbildningen, att skolan är öppen för all administrativ personal och att utbildningen är allmäninriktad. SF förutsätter att tyngdpunkten läggs på generella utbildningsinsatser, medan *statens personalutbildningsnämnd* förutsätter att utbildningen främst blir yrkesinriktad för försvarsmaktens speciella behov.

Chefen för försvarets intendentkår, *försvarets civilförvaltning* och *statskontoret* (utom reservanterna) anser att ställning inte bör tas i avvaktan på resultatet av utredningen om den statliga personalutbildningens fortsatta inriktning och organisation.

Överbefälhavaren anser att det ännu inte finns tillräckligt underlag för att ta ställning till frågan om att inrätta en gemensam skola i Östersund. Utredningens förslag behöver först ses över. För delar av den föreslagna utbildningen bör en Östersundsavdelning till MHS inrättas. Vissa av remissinstanserna – bland dem *försvarets rationaliseringsinstitut*, *försvarets materielverk*, *riksrevisionsverket* och *militärhögskolan* – godtar i stort principen om en gemensam utbildningsanstalt men lägger som tidigare nämnts fram al-

alternativa organisationsförslag. Dessutom anser dessa instanser att vissa frågor behöver utredas ytterligare.

Chefen för intendenturförvaltningsskolan framhåller att det finns mindre kostnadskrävande alternativ än det som utredningen har föreslagit. Alternativet att förstärka nuvarande organisation bör undersökas.

KFU:s mening att den föreslagna förvaltningsskolan bör ha ställning som högskola delas inte av *överbefälhavaren*, *cheferna för armén och marinen*, *statens personalutbildningsnämnd* och *SR*. *Chefen för flygvapnet* biträder däremot utredningens förslag att skolan ges ställning av högskola. *Försvarets skolnämnd* tar inte ställning i namnfrågan men konstaterar att utbildningen i många stycken är av högskolekaraktär.

Statens personalnämnd anser att utbildningsplaner som berör personaladministrativa ämnen inom försvarets förvaltningsutbildning bör utarbetas i samråd med statens personalnämnd, som också bör medverka i lärarutbildningen. *Statens personalutbildningsnämnd* anser att det är angeläget att dess kompetens och undervisningsmaterial utnyttjas. *Riksrevisionsverket* stöder dessa tankar och anser att utbildningen bör samordnas med statens personalutbildningsnämnd och statens personalnämnd. *Försvarets personalvårdsnämnd* framhåller det angelägna i att personalvårdsverksamheten blir tillgodosedd.

Vikten och behovet av utbildningssamverkan behandlas av flera remissinstanser. *Överbefälhavaren* är positiv till en samverkan om denna kan gynna försvaret. *Statens personalutbildningsnämnd* finner att det föreslagna samarbetet med socialhögskolan beträffande den personaladministrativa utbildningen är mindre realistiskt. *Skolöverstyrelsen* tillstyrker däremot den föreslagna samverkan mellan förvaltningshögskolan, arméns tekniska skola, socialhögskolan, universitetsutbildningen i Östersund och det kommunala skolväsendet. Även *universitetskanslersämbetet* är positivt till förslagen utbildningssamverkan och framhåller särskilt möjligheten att samutnyttja lärare och lokaler. *Länsstyrelsen i Jämtlands län* ställer sig positiv till en eventuell medverkan av länsstyrelsens personal i utbildningen. *Stiftelsen Gällöfsta kurscentrum* tillstyrker förslagen om samverkan.

Militärbefälhavaren för Nedre Norrlands militärområde biträder den föreslagna samlokaliseringen med arméns tekniska skola. *Försvarets rationaliseringsinstitut* anser att ytterligare lokaler kan integreras med arméns tekniska skola. *Fortifikationsförvaltningen* framhåller att lämnat förslag till byggnadsprogram innebär en omfattande samordning mellan arméns tekniska skola och förvaltningshögskolan.

Utredningens förslag beträffande lärare och lärartjänster vid förvaltningshögskolan omfattar bl. a. inrättande av en militär lärarkarriär för förvaltningsområdet. *Överbefälhavaren* och *chefen för armén* avstyrker en sådan särskild karriär. Enligt *försvarets materielverk* bör lärare förordnas för begränsad tid. *Försvarets civilförvaltning* och *riksrevisionsverket* menar dock att en övergång till heltidstjänstgörande lärare är önskvärd. Även *TCO-S* fram-

håller att de militära lärartjänsterna inte bör bli s. k. passagetjänster. *Skolöverstyrelsen* tar upp KFU:s förslag till system för fortbildning av fasta lärare vid skolan och tillstyrker förslaget i detta hänseende.

Försvarets rationaliseringsinstitut och *chefen för intendenturförvaltningsskolan* tar upp frågan om antalet tjänster vid förvaltningshögskolan. Rationaliseringsinstitutet anser att antalet fasta tjänster bör begränsas till 20. Chefen för intendenturförvaltningsskolan anser i stället att det av utredningen beräknade lärarbehovet är för lågt och att ytterligare nio tjänster bör tillkomma. *Militärbefälhavaren för Nedre Norrlands militärområde* framhåller att försvarsområdesförbandet (I 5) behöver viss personalförstärkning i olika funktioner för att kunna ta förvaltningsansvaret för skolorganisationen. *Stiftelsen Gällöfsta kurscentrum* biträder utredningens förslag till ökat utnyttjande av civila lärare. Denna mening delas inte av *chefen för armén* som har erinringar mot ett alltför stort utnyttjande av civil personal. Enligt hans mening bör huvuddelen av personalen vara militär.

Chefen för intendenturförvaltningsskolan anser att utredningens förslag i fråga om lokaler innebär att skolan inte blir tillräckligt stor för den föreslagna utbildningen. *Försvarets rationaliseringsinstitut* anser att skolanläggningen inte bör inrymma något utbildningskök, eftersom den utbildning som har föreslagits ske i detta inte kan anses vara specifik för försvaret. *Universitetskanslersämbetet* framhåller möjligheterna att samutnyttja lokaler. *Östersunds kommun* anför att lämpliga tomter finns för ett eventuellt elevhotell.

Överbefälhavaren, cheferna för armén, marinen och flygvapnet samt *cheferna för försvarets intendentkår, militärhögskolan och intendenturförvaltningsskolan* anser att den föreslagna förvaltningshögskolan bör lyda under överbefälhavaren. *SF* delar inte denna åsikt utan ansluter sig till KFU:s förslag att skolan bör lyda under regeringen. *Riksrevisionsverket* anser att frågan om skolans ställning bör utredas ytterligare.

Enligt KFU:s förslag bör förvaltningshögskolan ledas av en styrelse som utses av regeringen. *Överbefälhavaren* och *chefen för marinen* avstyrker att en styrelse inrättas. *Överbefälhavaren* anser dock att ett råd av intressenter kan inrättas senare. *Försvarets civilförvaltning* och *TCO-S* tillstyrker att en styrelse inrättas. Såväl *försvarets centrala företagsnämnd, försvarets personalvårdsnämnd* som *SR* biträder utredningens förslag beträffande personalrepresentation i styrelsen.

Statens personalutbildningsnämnd tillstyrker att representant för nämnden skall ingå i styrelsen. *Försvarets rationaliseringsinstitut* anser att skolan bör ha en styrelse under överbefälhavaren och framhåller att myndigheternas inflytande i styrelsen bör säkerställas. *Chefen för flygvapnet* framhåller att försvarets myndigheter bör ha ett dominerande inflytande på ledningsfunktionen m. m. Enligt *försvarets materielverk* behöver överbefälhavarens och program-, produktions- och fackmyndigheternas inflytande på organisationen m. m. utredas ytterligare.

Överbefälhavaren, chefen för armén och chefen för marinen anser att skolan bör ha en militär chef.

Kostnadsberäkningar

Överbefälhavaren anser att de ekonomiska uppskattningar som utredningen har gjort är så osäkra att de inte kan ligga till grund för åtgärder enligt utredningens förslag. Överbefälhavaren anser också att omlokaliseringen till Östersund är ett regionalpolitiskt beslut och att medel för investeringar och ökade driftkostnader bör tillföras utanför försvarsmaktens ekonomiska ram. Försvarets rationaliseringsinstitut anser att investeringskostnaderna är understskattade och att inrättande av den Östersundsavdelning till MHS, som institutet föreslår, väsentligen är ett omlokaliseringsprojekt. Rationaliseringsinstitutet anser vidare att försiktighet bör iakttas vid insats av ekonomiska resurser i Östersund. En viss ökning av driftkostnaderna i förhållande till de nuvarande vid IntS och TygS är dock motiverad. Fortifikationsförvaltningen bedömer att investeringskostnaderna är något högre än de 20 milj. kr. som har angetts i utredningen. Riksrevisionsverket anser att utredningen klart har påvisat nödvändigheten av en ökad satsning på förvaltningsutbildning. Effekten därav bör leda till besparingar som väl uppväger den beräknade kostnadsökningen.

Genomförande

KFU föreslår att en särskild nämnd inrättas för att genomföra förslagen. Överbefälhavaren, chefen för armén, chefen för försvarets intendentkår och försvarets materielverk anser att de övergångsåtgärder som behövs bör genomföras av överbefälhavaren. Chefen för försvarets intendentkår anser dessutom att övergångsåtgärderna kan begränsas till försöksverksamhet vid IntS.

Flera remissinstanser tillstyrker i likhet med TCO-S att den av KFU föreslagna nämnden inrättas. Dessutom berörs särskilda frågor om nämndens sammansättning och arbete.

Personalkategoriutredningen (PKU)*Grundläggande överväganden*

PKU anser att personalsammansättningen med avseende på utnyttjandet av militär, civilmilitär och civil personal för olika slag av uppgifter i allmänhet är väl avvägd. Utredningen har dock funnit vissa skäl för att i ökad omfattning ta i anspråk civil personal inom vissa arbetsområden.

Utredningen anför att det är angeläget att utvecklingsmöjligheterna för personalen vidgas. Fri konkurrens bör i största möjliga utsträckning föreligga om tjänsterna. Den civila personalens utvecklingsmöjligheter är ojämna och i många fall begränsade.

PKU föreslår att de principer utredningen har föreslagit för personalsammansättningen i materielverket skall tillämpas inom hela försvarsmaktens förvaltningsverksamhet i central instans. Dessa principer innebär att

- tjänster behövs för såväl civil som civilmilitär och militär personal,
- huvuddelen av tjänsterna bör vara civila,

- behovet av aktuellt militärt miljökunnande måste tillgodoses genom att myndigheten disponerar exklusiva tjänster för kårbundnen personal,
- de kårbundna tjänsterna bör av myndigheten själv kunna placeras enligt föreliggande behov av aktuellt miljökunnande vid olika enheter,
- inga alternativa tjänster bör förekomma,
- chefstjänsterna bör vara civila, dock med rätt för kårbundna tjänstemän som innehar sådana tjänster att i vissa fall stå kvar i sina personalkårer.

Även för personalsammansättningen i regional, lägre regional och lokal instans föreslår utredningen principiella riktlinjer. Dessa innebär att

- förvaltningsorganisationen måste innehålla personal från alla tre personalkategorierna,
- tjänster med arbetsuppgifter – även potentiella – som kräver betydande militärt miljökunnande skall besättas med kårbundnen personal,
- tjänster i fredsorganisationen, som främst syftar till att säkerställa tillgång på förvaltningskunnig kårbundnen personal vid mobilisering och krig, vid behov bör kunna flyttas,
- strävan från bl. a. kostnadssynpunkt måste vara att genom omfördelning av såväl aktuella som potentiella arbetsuppgifter begränsa behoven av den speciellt utbildade kårbundna personalen,
- alternativa tjänster inte skall förekomma.

PKU framhåller att utbildning och personalplacering måste bygga på frivillighet. Utbildningsplaneringen måste prioriteras. Stor hänsyn måste tas till de enskilda tjänstemännens förutsättningar och önskemål. Föreskrifterna om de ekonomiska villkoren, som f. n. är något olika för olika grupper, bör ses över.

Utredningen anser att dess studier visar att mycket olikartade befordringsförhållanden råder inom olika delar av förvaltningsorganisationen.

Inom ett arbetsområde av viss enhetlig typ och med en likartad, inte alltför liten personaluppsättning bör enligt utredningen finnas det antal arbetsledare på olika nivåer som krävs för ett fullgott arbetsresultat. Även om detta antal varierar med hänsyn främst till lokala förhållanden bör den enskildes möjligheter till befordran inom viss typ av arbete i princip vara ungefär lika på samma nivåer oberoende av försvarsgren, fack eller myndighet.

Utredningens förslag

PKU lämnar förslag om personalsammansättning (utom vid försvarets materielverk) och personalutveckling inom alla de fack och funktioner som ingår i förvaltningsverksamheten.

Till detta kommer vissa förslag om organisationstillhörighet, rekrytering

och personalutveckling för den kårbundna personalen. Bland utredningens förslag kan nämnas att underhållsorganisationen vid arméförbanden föreslås bli förstärkt genom vidareutbildning av kompani- och plutonsofficerare till s. k. underhållsbefäl.

De sammanlagda kostnaderna för att genomföra utredningens förslag – inkl. förslagen beträffande hälso- och sjukvårdspersonalen – beräknas till 20 milj. kr. Till detta kommer utbildningskostnaderna. Värde av de intäkter som har kunnat uppskattas uppgår enligt utredningen till 50–100 milj. kr. per år.

PKU framhåller att huvuddelen av dess förslag utgörs av principer som det ankommer på myndigheterna att tillämpa. Utredningens förslag bör genomföras successivt. De bör tillämpas i samband med bl. a. pågående omorganisation i regional och lokal instans. Denna väntas medföra bl. a. att 300 militära och civilmilitära tjänster förs över från förvaltnings- till utbildningssidan.

Remissyttrandena

Remissinstanserna biträder i stor utsträckning utredningens allmänna överväganden liksom den grund utredningen har byggt upp för sina ställningstaganden och förslag. Bl. a. *överbefälhavaren* riktar dock erinringar mot att utredningen inte tillräckligt har beaktat kravet på effektivitet i krig. Han vill liksom *chefen för armén* inte godta att civil personal tas i anspråk i ökad omfattning eftersom kravet på att kunna utnyttja personalen såväl i fredsorganisationen som i krigsorganisationen är starkt. *Chefen för marinen* anser att marinens förhållanden bör studeras ytterligare och att detta bör ske i samband med arbetet att åstadkomma en ny befälsstruktur.

Riksrevisionsverket och *försvarets civila tjänstemannaförbund* är positiva till ökat ianspråktagande av civil personal, medan *försvarets materielverk* och *försvarets sjukvårdsstyrelse* anser att detta bör ske endast på begränsade områden och med återhållsamhet. *Försvarets rationaliseringsinstitut* och *SR* anser att en ökning av den civila personalen är olämplig med hänsyn till den genomförda pensionsåldershöjningen för militär personal. *Kompani- och plutonsofficersförbunden* anser att kategoribytarna rycker under grunden för det befattningsunderlag som togs fram vid avtalen om pensionsåldershöjningarna. Om förslagen genomförs kan detta medföra att förbunden måste säga upp dessa avtal.

Betydelsen av en bättre utbildningsplanering bekräftas av remissinstanserna. De av utredningen föreslagna principerna för personalsammansättning biträds i stort av remissinstanserna. Erinringar riktas dock mot att myndighet skall kunna placera kårbunden personal. Detta bör ske endast under medverkan av personalkårchef.

Försvarets civila tjänstemannaförbund biträder vad utredningen har anfört om relationstal mellan antalet anställda i en viss nivå och närmast högre, medan flertalet av de övriga remissinstanserna är negativa till dessa tan-

kegångar.

Övriga förslag som utredningen har lagt fram har föranlett skiftande reaktioner från de myndigheter som är närmast berörda. I vissa fall anser man att det behövs ytterligare utredning.

Flera av myndigheterna anser att utredningen i fråga om de ekonomiska konsekvenserna har överskattat de kostnadsbesparande effekterna av sina förslag. Det framhålls också att åtskilliga av de vinster utredningen har räknat med redan har utnyttjats.

Föredraganden

Inledning

I mars 1967 uppdrog Kungl. Maj:t åt överbefälhavaren att utreda krigsmaktens förvaltningsutbildning och lämna förslag till organisation av denna. Utredningsresultatet redovisades i juni 1969.

Mot bakgrund av de synpunkter som kom fram vid remissbehandlingen och 1971 års riksdags beslut (prop. 1971:29, InU 1971:15, rskr 1971:196) att lokalisera en eventuell förvaltningsskola för försvaret till Östersund fick min företrädare i februari 1971 Kungl. Maj:ts bemyndigande att tillkalla en sakkunnig med uppdrag att utreda och komma in med förslag till förvaltningsutbildningen inom försvarsmakten och dess organisation. Den sakkunnige som antog benämningen krigsmaktens förvaltningsutbildningsutredning (KFU) överlämnade i augusti 1974 sitt huvudbetänkande (SOU 1974:51 och 52) Utbildning i förvaltning inom försvaret. Betänkandet har remissbehandlats.

I juni 1968 fick min företrädare Kungl. Maj:ts bemyndigande att tillkalla sakkunniga för att utreda vissa personalfrågor m. m. inom tyg- och intendenturmaterieförvaltningsområdet. De sakkunniga som antog benämningen 1968 års personalkategoriutredning (PKU) fick i november 1972 sitt uppdrag utvidgat till att omfatta även civil-, sjukvårds- och fortifikationsförvaltningsområdena. De sakkunniga avlämnade i augusti 1973 betänkandet (SOU 1973:38) Personal för krigsmaktens förvaltningsverksamhet och i april 1974 betänkandet (Ds Fö 1974:9) Personal för hälso- och sjukvård inom krigsmakten. Betänkandena har remissbehandlats.

Förslagen från PKU är av sådan art att de i detta sammanhang inte kräver riksdagens medverkan. I det följande behandlar jag därför huvudsakligen KFU:s förslag.

Nuvarande ordning

Förvaltningsutbildning av militär personal bedrivs f. n. främst vid intendenturförvaltningsskolan (IntS) och tygförvaltningsskolan (TygS) som båda ligger i Stockholmsområdet. Viss förvaltningsutbildning förekommer

även vid bl. a. militärhögskolan (MHS), arméns underhållsskola (US), försvarets brevkola (FBrevS) och Stiftelsen Gällöfsta kurscentrum. Vid övergång från trupptjänst till förvaltningstjänst finns – främst vid IntS och TygS – olika kurser för vidareutbildning för de olika kategorierna av militär personal. Den civilmilitära personalens förvaltningsutbildning är mycket begränsad. Även vidareutbildning och fortbildning av civil personal har liten omfattning.

Förslag till förvaltningsutbildning

KFU har kartlagt målgrupperna för förvaltningsutbildning. Undersökningen visar att 85 % av de anställda inom försvarsmaktens förvaltningsorganisation är civila. Trots detta är försvarets egen förvaltningsutbildning främst inriktad på att tillgodose utbildningsbehovet för militär personal. Utredningen påtalar hittillsvarande brister i utbildningen av den civila personalen och framhåller också att vidgad användning av plutonsofficerare i förvaltningstjänst kommer att leda till att utbildningen för denna personalkategori behöver öka. Vidare anser utredningen att förvaltningsutbildningen behöver moderniseras, effektiviseras och breddas.

I likhet med flertalet remissinstanser delar jag utredningens uppfattning att en systematisering och samordning av utbildningen är angelägen. Samtidigt instämmer jag dock i den uppfattning som bl. a. överbefälhavaren har gett uttryck för, nämligen att de resurser som kan sättas in på utbildningens område måste vägas mot andra angelägna behov.

Jag vill i likhet med PKU understryka att det är angeläget att skapa goda utvecklingsmöjligheter för främst den civila personalen. I detta sammanhang är utbildningsaspekten särskilt viktig eftersom överbefälhavaren har fått i uppdrag att minska antalet anställda inom försvarsmakten. Utöver vad jag har anfört om personalutvecklingsmöjligheterna för främst den civila personalen kräver PKU:s betänkanden inte några ställningstaganden från min sida i detta sammanhang.

KFU och flera remissinstanser konstaterar att utvecklingen inom det allmänna utbildningsväsendet har betydelse för försvarets förvaltningsutbildning och att det finns förutsättningar för samverkan dem emellan i Östersund och på andra orter. Jag delar denna uppfattning och anser att alla möjligheter till samverkan bör tas till vara.

Utredningen understryker att varje förvaltningskurs bör stå öppen för alla oavsett personalkategori. Utredningen har även beaktat möjligheterna att skapa en integrerad utbildning för samtliga personalkategorier. I likhet med bl. a. skolöverstyrelsen och TCO-S delar jag uppfattningen att utbildningen i så stor omfattning som möjligt bör vara integrerad för olika kategorier och olika nivåer. Med beaktande av vad bl. a. överbefälhavaren har anfört om integration av utbildningslinjer på samma nivå vill jag dock framhålla att integration i flera fall kan ske först på längre sikt.

Utredningen tar i sina grundläggande överväganden också upp frågor om målgruppsbestämning, modeller för kurs- och ämnesplaner, mål- och delmålsformuleringar m. m. I det fortsatta arbetet bör de synpunkter som flera av remissinstanserna har lämnat på dessa frågor beaktas.

Sedan KFU avlämnade sitt betänkande har en utredning om den statliga personalutbildningens fortsatta inriktning och organisation tillsatts. Flertalet remissinstanser anser att även försvarsmaktens förvaltningsutbildning kan komma att påverkas av denna utrednings arbete och de förslag som den kan komma att lägga fram. Jag delar denna uppfattning.

Jag förordar sammanfattningsvis att förvaltningsutbildningen stegvis utvecklas i den riktning som KFU har föreslagit. Den utbildning som bedrivs inom försvarsmakten bör vara inriktad på att ge utbildning som inte lämpligen kan erhållas inom det allmänna utbildningsväsendet. Över innehållet i förvaltningsutbildningen bör överbefälhavaren, försvarsgrenscheferna och övriga programmyndigheter liksom fackmyndigheterna ha inflytande. Innehållet i kurser och kursplaner m. m. bör bestämmas med beaktande av synpunkter från bl. a. statens personalutbildningsnämnd.

Utredningens kursförslag är av sådan art att det ankommer på regeringen att fatta de beslut som behövs. Jag tar därför bara upp några av huvuddragen i KFU:s förslag.

För regements- och kompaniofficerare i förvaltningstjänst innebär förslagen i huvudsak att nu gällande utbildningsplaner ses över. Utbildningen för kompaniofficerare i fortifikationstjänst och kameral verksamhet föreslås också bli reviderad. För äldre plutonsofficerare föreslås bl. a. en grundläggande förvaltningskurs. För den civilmilitära tekniska personalens förvaltningsutbildning föreslås förbättringar inom vissa områden. För civil personal innebär förslagen flera nyheter, bl. a. för personal inom anskaffningsverksamheten och förrådstjänsten.

Remissinstanserna anser att den kartläggning och systematisering som utredningen har gjort är värdefull och kan ligga till grund för fortsatta överväganden. Jag instämmer i dessa synpunkter.

I fråga om utbildningens omfattning anser utredningen att varje nyanställd bör genomgå introduktionsutbildning om 14 timmar som komplement till sedvanlig arbetsplatsintroduktion. Antalet kursdeltagare i förslagen grundläggande befattningsutbildning och vidareutbildning för militär, civilmilitär och civil personal beräknas uppgå till ca 2 370 per år. Utredningen föreslår att utbildningen administreras dels centralt, dels regionalt och lokalt. Vidare anser utredningen att det genomsnittliga målet för den civila personalens och plutonsofficerarnas förvaltningsutbildning kan sättas till lägst fem dagar per anställd och år. Härav avses fyra dagar för fortbildning.

Utredningens förslag beträffande introduktionsutbildning och viss grundläggande befattningsutbildning som skall genomföras regionalt eller lokalt innebär en viss utökning. Remissinstanserna ser i stort positivt på förslagen under förutsättning att utbildningen får anpassas till lokala förhållanden.

Jag anser att utredningens förslag bör genomföras men anpassas efter de särskilda förhållanden som kan finnas inom vissa fack, funktioner och myndigheter.

Den centralt administrerade grundläggande befattningsutbildning som KFU föreslår är avsevärt större än nuvarande utbildning av detta slag. Flera remissinstanser anser att omfattningen är för stor. Jag förordar att utredningens förslag genomförs i huvudsak avseende de delar där motsvarande utbildning finns i dag och med en begränsad utökning främst inom områdena anskaffnings- och förrådsverksamhet.

I likhet med flertalet remissinstanser anser jag att en norm för vidareutbildningens omfattning inte bör fastställas. Jag är inte heller beredd att förordar att föreslagen centralt administrerad och centralt eller regionalt genomförd fortbildning genomförs.

Enligt min mening bör sålunda utredningens förslag beträffande utbildningens omfattning och inriktning genomföras med den begränsningen att nya eller väsentligt utökade utbildningar inte anordnas annat än i mycket begränsad omfattning. Planeringen bör inriktas så att en fortsatt utveckling inte försvåras. Även inom de områden där jag inte har funnit skäl att biträda utredningens förslag förekommer redan nu viss utbildning. Denna utbildning bör i fortsättningen bedrivas med de modifieringar som kan föranledas av att vissa av utredningens förslag på andra områden genomförs. Utredningen föreslår att alla kurser anordnas centralt utom de som avser introduktionsutbildning eller introduktion med grundläggande befattningsutbildning inom vissa arbetsområden. Alla centralt anordnade kurser behöver dock inte förläggas till samma plats.

Mot bakgrund av riksdagens tidigare nämnda beslut utgår utredningen från att den centralt anordnade utbildningen till övervägande del skall genomföras i Östersund. Jag förordar i huvudsak i enlighet med utredningens förslag och med hänsyn till riksdagens beslut att den centralt administrerade grundläggande befattningsutbildningen och vidareutbildningen lokaliseras till Östersund. I viss utsträckning bör dock kurser kunna anordnas även på andra orter. Övrig utbildning, introduktionsutbildning och viss grundläggande befattningsutbildning, bör genomföras regionalt och lokalt.

Flera av remissinstanserna har erinringar mot utredningens förslag att lokalisera även den tvååriga regementsofficersutbildningen för intendent till Östersund. För egen del vill jag erinra om att jag tidigare har understrukt vikten av att utbildningen integreras oavsett personalkategoritillhörighet. Mot bakgrund av detta anser jag att även den högre intendentutbildningen bör lokaliseras till Östersund. Beträffande den s. k. kvartermästarutbildningen som f. n. genomförs vid US i Skövde anser jag i likhet med chefen för armén att den t. v. bör ligga kvar där.

I anslutning till utredningens förslag att lokalisera utbildningen i fortifikations- och byggnadsförvaltning för plutons- och kompaniofficerare samt civil personal till Östersund har frågan aktualiserats om inte även den vid

MHS bedrivna fortifikationstekniska utbildningen av regementsofficerare skulle kunna lokaliseras till Östersund. Utredningen föreslår att denna fråga utreds i särskild ordning. Jag biträder detta förslag.

KFU uttalar sig för ett ökat medinflytande från personalens sida vid utbildningsplanering m. m. hos samtliga myndigheter. De anställda bör också ha möjlighet att direkt eller genom sina organisationer föra fram förslag och synpunkter på kursutformningen. De anställda bör vidare enligt KFU få möjlighet till inflytande på elevurvalsfrågor. Remissinstanserna tillstyrker i stort utredningens förslag. Föregående del finner jag det angeläget att personalens möjligheter till inflytande beaktas när utbildningen organiseras.

Förslag till organisation för förvaltningsutbildningen

Utredningen föreslår att den centrala utbildningen skall genomföras i regi av en för försvarsmakten gemensam utbildningsanstalt. Den föreslås ha ställning som högskola och benämnas försvarets förvaltningshögskola. I enlighet med det tidigare nämnda beslutet av 1971 års riksdag utgår utredningen från att skolan förläggs till Östersund. Flera av remissinstanserna tillstyrker att en gemensam utbildningsanstalt för förvaltningsutbildning inrättas. Några tillstyrker med vissa förbehåll eller lägger fram alternativa förslag.

Vad utredningen har anfört och vad som har kommit fram vid remissbehandlingen har övertygat mig om att det är lämpligt att inrätta en gemensam utbildningsanstalt för försvarsmaktens förvaltningsutbildning. Jag förordar således att en för försvarsmakten gemensam förvaltningsskola inrättas. I enlighet med 1971 års riksdagsbeslut bör skolan förläggas till Östersund.

Mitt ställningstagande innebär i stort att IntS och TygS förvaltningsdel omlokaliseras från Stockholmsområdet till Östersund. Med hänsyn till försvarsmaktens övriga skolbenämningar föreslår jag att skolan benämns försvarets förvaltningsskola.

Den administrativa verksamheten skall enligt KFU:s förslag bedrivas gemensamt med den tidigare föreslagna arméns tekniska skola. Vissa gemensamma stödfunktioner bör skötas av en eventuell framtida garnisonsförvaltning i Östersund. Remissinstanserna tar i detta sammanhang upp flera olika frågor.

Även jag anser att den administrativa verksamheten bör samordnas med arméns tekniska skola. I enlighet med KFU:s förslag bör denna skola få ansvaret för de gemensamma funktionerna. Enligt min mening är det emellertid inte nu nödvändigt att ta ställning i frågor som rör förvaltningsskolans funktioner. Vad remissinstanserna har anfört bör dock kunna beaktas i förberedelsearbetet. KFU beräknar att i genomsnitt 425 kurser per år skall anordnas av förvaltningsskolan, varvid 17–18 kurser skulle pågå samtidigt under läsåret. Antalet kursveckor per år i skolans regi beräknas till 700. Av dessa skulle 400 förläggas till skolan.

Omfattningen av den till Östersund lokaliserade utbildningen blir mot bakgrund av vad jag tidigare har anfört om utbildningens totala omfattning mindre än i KFU:s förslag. Till en början bör utbildningen i Östersund omfatta ca 25 000 elevdagar eller omräknat till kursveckor ca 280. Den lokalt och regionalt bedrivna förvaltningsutbildningen kommer att uppgå till ca 10 000 elevdagar, vilket motsvarar ungefär 100 kursveckor. Härtill kommer den utbildning som f. n. genomförs och som inte omfattas av de föreslagna ändringarna.

KFU beräknar personalbehovet vid skolan till ca 43 heltidstjänster. Försvarets rationaliseringsinstitut anser att utredningen har överskattat behovet av fasta tjänster för lärare, medan chefen för intendenturförvaltningsskolan anser att lärarkraftsbehovet är för lågt beräknat.

Mitt tidigare ställningstagande till omfattningen av centralt anordnade kurser vid förvaltningsskolan i Östersund innebär att jag inte kan tillstyrka utredningens förslag till personaluppsättning oförändrat. Tillfälliga lärare bör kunna anlitas i något större omfattning än utredningen har förordat. Jag utgår därför från att skolans lärar- och administrationspersonal skall omfatta ca 25 personer.

Utredningen föreslår vidare att en särskild lärarkarriär bör skapas för militära förvaltningsspecialister som anlitas som lärare. Förslaget avstyrks av bl. a. överbefälhavaren. Flera remissinstanser framhåller dock att de militära lärartjänsterna bör tillsättas för längre tid och inte bli passagetjänster.

Med hänvisning till de numera antagna kommenderingsprinciperna för officerare är jag inte beredd att ta upp frågan om en särskild militär lärarkarriär till prövning. Jag anser dock att lärartjänster för militär personal inte bör tillsättas för så korta perioder att undervisningen därigenom blir lidande.

KFU beräknar lokalbehovet mot bakgrund av den föreslagna kursomfattningen i Östersund till ca 5 400 m². Utredningen har vidare haft kontakt med företrädare för Östersunds kommun beträffande anskaffning av elevbostäder. KFU förutsätter att avtal träffas med kommunen i denna fråga. Östersunds kommun anför att det finns lämpliga tomter för ett elevhotell.

Jag anser att lokalbehovet kan minskas bl. a. med hänsyn till att jag har förordat begränsningar i den utbildning som skall genomföras i Östersund. Östersunds kommun har redovisat alternativa lösningar av elevbostadsfrågan och förklarat sig beredd att medverka till att lösa denna. Jag utgår därför från att ett positivt samarbete mellan Östersunds kommun och berörda myndigheter kan lösa elevbostadsfrågan på ett tillfredsställande sätt.

KFU:s förslag innebär att skolan ställs direkt under regeringen. Utredningen föreslår att skolan under en styrelse och en chef organiseras på en administrativ enhet, en utvecklingsenhet och en utbildningsenhet. KFU:s förslag till skolorganisation kräver f. n. inte något ställningstagande från min sida. De alternativ till intern organisation som har förts fram vid remissbehandlingen bör övervä-

gas närmare i förberedelsearbetet. Vissa frågor bör emellertid behandlas redan nu.

Överbefälhavaren och andra militära myndigheter förordar att förvaltningsskolan antingen ställs direkt under överbefälhavaren eller att skolan underställs MHS som en avdelning i Östersund.

Enligt min mening bör försvarets förvaltningsskola ha en självständig ställning, bl. a. med hänsyn till att skolans utbildningsverksamhet är avsedd även för personal som inte är underställd överbefälhavaren. Vidare kommer skolan att behöva samverka med andra utbildningsorgan. Förvaltningsskolan bör därför utgöra en självständig myndighet inom försvarsmakten.

Skolan bör enligt KFU ledas av en styrelse som utses av regeringen och består av nio personer. Remissinstanserna lämnar skilda synpunkter på utredningens förslag till styrelse och anser att bl. a. försvarets myndigheter och personalorganisationerna måste få sitt inflytande på ledning m. m. säkrat. Förvaltningsskolan bör enligt min mening ledas av en styrelse som utses av regeringen. Styrelsen bör bestå av en ordförande och åtta ledamöter. I styrelsen bör även ingå representanter för de anställdas organisationer.

Utredningen har framhållit att höga kvalifikationskrav måste ställas på skolchefen. Vissa remissinstanser framför att skolchefen bör vara militär. Jag anser att urvalsmöjligheterna vid tillsättandet av denna chefsbefattning inte bör begränsas.

Utredningen redovisar ett investeringsbehov som i prisläge februari 1973 uppgår till ca 20 milj. kr. Till detta kommer ca 2 milj. kr. för inredning och inventarier. I sitt remissyttande över KFU:s förslag uttalar fortifikationsförvaltningen att totalkostnaderna för förvaltningsskolan blir något högre än 20 milj. kr.

Överbefälhavaren och försvarets rationaliseringsinstitut anser att inrättandet av skolan i huvudsak är ett omlokaliseringsprojekt. Överbefälhavaren anser därför att kostnaderna för investeringar och ökade driftkostnader inte bör belasta försvarsmaktens ekonomiska ram.

Fortifikationsförvaltningens bedömning av investeringskostnaderna grundar sig på utredningens oförändrade förslag. Eftersom jag har förordat en viss minskning av undervisningen vid skolan torde investeringskostnaderna kunna begränsas.

Beträffande finansieringen av de investeringar som behövs för skolan får jag hänvisa till vad jag har anfört i prop. 1975:1 (bil. 6 s. 38 och 285). Uttalandet innebär att den del av investeringarna för skolan som avser omlokalisering bör finansieras utanför den militära utgiftsramen.

Utredningen beräknar att de årliga kostnaderna för den centralt bedrivna verksamheten uppgår till 15,3 milj. kr. För den regionala och lokala utbildning som avser fortbildning redovisar utredningen tre alternativ. Kostnaderna för dessa beräknas till 7, 9,4 resp. 11,7 milj. kr. De totala årliga kostnaderna för centralt, regionalt och lokalt bedriven förvaltningsutbildning

skulle i det av utredningen som lägst angivna alternativet därmed uppgå till 22,3 milj. kr. och för övriga alternativ till 24,7 resp. 27 milj. kr. Hittillsvarande utbildningskostnader per år anges till ca 5,5 milj. kr. men de är enligt KFU troligen för lågt beräknade. Med den av mig tillstyrkta omfattningen av utbildningsverksamheten blir de årliga driftkostnaderna lägre än vad utredningen har beräknat.

Mina ställningstaganden innebär att förvaltningsutbildningen inom försvarsmakten nu får ungefär samma omfattning och inriktning som hittills. Mitt förslag att inrätta en försvarets förvaltningsskola innebär att IntS och förvaltningsdelen av TygS kan avvecklas. Övriga konsekvenser bör utredas särskilt.

KFU föreslår en rad övergångsåtgärder för tiden mellan beslut om att inrätta förvaltningsskolan och den tidpunkt då skolan kan utnyttjas effektivt. Under denna tid som beräknas till fem år bör kompletterande utredningar göras och viss försöksverksamhet bedrivas. Enligt utredningen behöver bl. a. åtgärder snarast vidtas för att minska eftersläpningen beträffande bl. a. den civila personalens utbildning. IntS föreslås övergångsvis bli utnyttjad för sådan utbildning. Utbildningen bör sättas igång innan förvaltningsskolan står färdig att överta verksamheten.

Två av de kompletterande frågor som KFU har aktualiserat har utredningen själv behandlat och nyligen redovisat i ett särskilt betänkande (SOU 1976:15). Dessa frågor gäller den administrativa utbildningen av högre chefstjänstemän och personaltjänstutbildningen inom försvaret.

De övriga frågorna berör bl. a. integreringsproblem, studieindelning och former för lärar- och annan samverkan. KFU föreslår att dessa spörsmål utreds av ett särskilt organ som också bör få möjlighet att bedriva viss försöksverksamhet. Regeringen bör för ändamålet tillsätta en nämnd bestående av sju ledamöter. Nämnden föreslås bl. a. få i uppdrag att utarbeta förslag till instruktion m. m. samt komma in med förslag till budget.

I likhet med de flesta remissinstanserna anser jag att ett särskilt organ bör tillsättas för att göra de kompletterande utredningar som behövs till dess att förvaltningsskolan i Östersund kan ta över utbildningsverksamheten. Jag ämnar i annat sammanhang föreslå regeringen att tillsätta en organisationskommitté för förberedelsearbetet och i samband därmed närmare precisera kommitténs uppgifter och sammansättning.

Som ett första steg bör IntS ombildas till försvarets förvaltningsskola den 1 juli 1977. Försvarets förvaltningsskola bör flyttas till Östersund under år 1981 samtidigt som arméns tekniska skola. Förvaltningsskolan bör kunna vara helt inrättad år 1982. Det bör ankomma på regeringen att besluta om och vidta de övergångsåtgärder och åtgärder i övrigt som behövs för att genomföra inrättandet av skolan.

Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att

1. godkänna de av mig förordade riktlinjerna för organisation av förvaltningsutbildningen inom försvarsmakten,
 2. besluta att en försvarets förvaltningsskola organiseras den 1 juli 1977,
 3. bemyndiga regeringen att vidta de övergångsåtgärder och åtgärder i övrigt som behövs för att genomföra inrättandet av skolan.
-

Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att antaga de förslag som föredraganden har lagt fram.

Innehåll

Inrättande av ett flygvapenmuseum i Linköping	2
Inledning	2
Nuvarande flyghistorisk museiverksamhet	3
De sakkunnigas förslag	3
Remissyttrandena	7
Föredraganden	11
Hemställan	13
Inrättande av en arméns tekniska skola	14
Inledning	14
Nuvarande ordning	16
Överbefälhavarens förslag	21
Föredraganden	28
Hemställan	32
Utbildning av förvaltningspersonal inom försvarsmakten m. m.	33
Inledning	33
Nuvarande förvaltningsutbildning	34
Krigsmaktens förvaltningsutbildningsutredning (KFU)	35
Remissyttrandena	41
Personalkategoriutredningen (PKU)	47
Remissyttrandena	49
Föredraganden	50
Hemställan	58
Beslut	58

